

Grimstad

Analyserapport for valg av fremtidig skolestruktur i Grimstad kommune og dimensjonering av nye Holviga barneskole

Beskrivelser, vurderinger og anbefaling

Kommunestyret 21.06.22

Innhold

1 Innledning	3
2 Sammendrag	4
3 Begrepsavklaring og definisjoner	7
4 Beskrivelse av dagens situasjon	8
4.1 Kommunens skolestruktur i dag.....	8
4.1.1 Bakgrunn og historisk utvikling	8
4.1.2 Oversiktskart over skoler med tilhørende skolekretsgrenser	8
4.1.3 Presentasjon av dagens grunnskoler – inkludert elevtall og elevkapasitet.....	10
4.1.4 Samlet oversikt over elevkapasitet for skolene i forhold til elevtall.....	21
4.2 Beskrivelse av teknisk tilstand av skolene i dag.....	22
4.3 Pedagogfaglig tilstand av skolene i dag.....	25
4.4 Oppsummering av dagens situasjon Gjennomgangen i dette kapitlet viser at de kommunale grunnskolene i Grimstad er svært forskjellig med hensyn til størrelse, elevgrunnlag, elevkapasitet og teknisk og pedagogisk tilstand.	26
5 Forventet fremtidig demografiutvikling (ti års prognoser og fem års historie)	28
5.1 Bakgrunn og forutsetninger for befolkningsframskriving	28
5.2 Faktisk og forventet befolkningsutvikling i Norge og Grimstad i perioden 2017- 2032.....	28
5.3 Hvor i kommunen endringene ventes å inntreffe.....	31
6 Skolestruktur og økonomi	32
6.1 Driftskostnader skole	32
6.2 Investeringsprogram 2022 – 2029, vedtatte investeringer i nye skolebygg og	34
demografiutvikling	34
6.3 Gjeld, belåningsgrad og begrensninger i økonomisk handlingsrom	34
6.4 Kostnader ved for stor reservekapasitet	35
6.5 Kostnadsstruktur og skalaeffekter relatert til størrelse på skolebygg.....	36
6.6 Kort oppsummering skolestruktur og økonomi.....	36
7 Hvilken betydning har skolestørrelse for trivsel og læringsutbytte i skolen?	38
7.1 Metodiske utfordringer	38
7.2 Forskningsbidrag	38
7.3 Hva vi ser i Grimstad	40
7.4 Oppsummering betydning av skolestørrelse	41
8 Fremtidig behov for internasjonal skole/avdeling.....	42
9 Vurderinger	44
10 Konklusjon og anbefalinger	46

1 Innledning

Grimstad kommune har vedtatt at det skal bygges to nye grunnskoler i inneværende økonomiplanperiode 2022-2025. Dette er Fjære barneskole og Holviga barneskole. Kommunestyret har i den forbindelse bedt kommunedirektøren om å foreta grundige vurderinger og undersøkelser for å sikre at kommunen bygger nye skoler som best mulig kan møte fremtidige behov, og for å sikre best mulig total ressursutnyttelse.

Mer presist ble følgende vedtatt av kommunestyret 08.02.22:

1. Beskrive dagens situasjon relatert til:
  - Skolestruktur, skolenes elev masse, skolenes elevkapasitet og skolenes tekniske forfatning
2. Analysere følgende rammefaktorer som må tas hensyn til i vurdering av fremtidig struktur:
  - Befolknings- og demografiprognoser
  - Økonomi;
    - Investeringer og gjeldsnivå
    - Driftskostnader
  - Pedagogiske forhold
    - Større enheter vis a vers mindre enheter, herunder fagmiljø, læringsmiljø mv
  - Nærskoleprinsippet og kretsgrenser
3. Sikre god involvering ved å legge opp til en prosess i flere steg inkludert åpne høringer

Kommunestyret har vedtatt at Fjære barneskole skal dimensjoneres for 350 elever. I oktober 2021, vedtok kommunestyret en foreløpig dimensjonering på 600 elever for Holviga barneskole. Kapitlene under er ment å danne et analysekunnskapsgrunnlag, for å hjelpe Grimstad kommunestyre til å fatte gode beslutninger for hvordan kommunen på best mulig måte skal møte fremtidens grunnskolebehov. Hvordan fremtidig skolestruktur skal være, vil derfor bli en avgjørende faktor for størrelsen og dimensjonering av ny Holviga barneskole.

Analysegrunnlaget for denne politiske saken er utarbeidet av en tverrfaglig gruppe bestående av følgende funksjoner og personer:

- Enhetsleder Samfunns og miljø Hans Tveitereid
- Spesialrådgiver økonomi Tore Møster
- Rådgiver stab oppvekst Anette Melingen
- Rådgiver stab oppvekst Hogne Rydningen
- Ass. kommunalsjef oppvekst Arne Mowatt Haugland
- Kommunalsjef oppvekst Anne-Grete Glemming

I tillegg har enhet for bygg- og eiendom ved ingeniørene Frode Taraldsen og Audun Tønnesøl Ryder utarbeidet tekniske tilstandsrapporter for skolebyggene. Enhetsledere / rektorer ved alle grunnskolene har kvalitetssikret tall knyttet til elevkapasitet utfra dagenes situasjon.

2 Sammendrag

For å løse oppdraget med å utarbeide dette analysegrunnlaget, har vi valgt å dele dokumentet inn i hovedkapitler med påfølgende underkapitler. Det som legges frem er basert på fakta og objektivitet, med et målrettet fokus om å møte fremtidens skolebehov på en best mulig måte utfra en vurdering av kommunens totale tjenestebehov og ressursfordeling i et fremtidig perspektiv.

Kapittel 1 – innledning

I første kapittel beskrives kort mandat og bestilling for dette analysegrunnlaget og hvem som har utarbeidet dette.

Kapittel 2 – sammendrag

Sammendraget, som er dette kapitlet, gir en meget kort, men konkret beskrivelse av funn og oppsummering for hele dokumentet. For å forstå hvor opplysninger er hentet fra og hvilke vurderinger som ligger til grunn, er det imidlertid viktig å lese alle kapitlene nøye. Det er også vesentlig å se disse i sammenheng.

Kapittel 3 – begrepsavklaringer

Noen faglige begreper går igjen i dokumentet, og vi har derfor valgt å legge vår definisjon og forståelse av disse begrepene i et eget kapittel, for å forenkle dette for leseren.

Kapittel 4 – beskrivelse av dagens situasjon

Dette kapitlet gir en grundig oversikt over dagens skolesituasjon i Grimstad. I tilknytning til dette kapitlet er det utarbeidet en egen rapport, som beskriver den tekniske tilstanden til skolebyggene. Denne rapporten ligger som vedlegg i den politiske saken. Det som er viktig å ta hensyn til ved vurdering av den tekniske tilstanden av skolebyggene, vil også være den pedagogiske tilstanden til skolebyggene. Det er summen av disse to faktorene, som vil være avgjørende for om skolene er egnet til formålet i et fremtidig perspektiv. Disse to faktorene blir beskrevet nærmere og belyst i en egen tabell i kapitlet.

Kort oppsummert ser vi at kommunen har en stor total reservekapasitet på elevplasser. Variasjonen mellom de enkelte skolene er imidlertid også stor. Dagens tall uten nye skoler viser en reservekapasitet på ca. 330 elever, basert på ny skole på Fjære med 350 elever, vil reservekapasiteten være ca. 430 elever, og dersom Holviga barneskole dimensjoneres til 600 elever, vil total reservekapasitet bli nærmere 700 elever.

Oppsummeringen av den tekniske og pedagogiske tilstanden til skolene, viser at Frivoll skole kommer dårligst ut. Bygg teknisk rapport tilsier at det innen kort tid må gjøres tiltak. Sett fra et pedagogisk og HMS perspektiv, må det gjøres vesentlige grep, for at elever og ansatte her skal ha en standard som tilfredsstillende både lovkrav og forventninger til en fremtidsrettet skole.

Kapittel 5 – forventet demografiutvikling

Dette kapitlet bygger i hovedsak på opplysninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB), som annethvert år utarbeider befolkningsframskrivninger, og som regnes som den sikreste kilden til framskrivninger.

Grimstad skiller seg ikke vesentlig fra andre kommuner, og utviklingen viser en endring i befolkningssammensetning med større andel eldre og lavere andel yngre. Dette vil også gi en samlet forventet nedgang i elevmassen for skolene i Grimstad. Det vil være noen usikkerhetsfaktorer knyttet til effekter av industrietablering og utvikling i flyktningssituasjon.

Kapitel 6 – skolestruktur og økonomi

Driftskostnadene for Grimstad barne- og ungdomskoler som vises i kommunens resultatregnskap består av de tre kategoriene operativ skoledrift, byggmessig drift og kapitalkostnader og fordeles på tre forskjellige ansvar. Kostnader til operativ skoledrift er i hovedsak kostander til personell og læremidler. Kostnader til byggmessig drift er kostnader knyttet til byggmessig drift og vedlikehold av skolebyggene. Kapitalkostnader relatert til skoledrift er kostander knyttet til avdrag og rente på gjenværende lån på de ulike skolebyggene.

Handlingsrommet for å påvirke kapitalkostnadene ligger perioden før skolebyggene oppføres og finansieres. Ved å etablere en effektiv skolestruktur med sikte på en tilpasset og ikke unødig stor reservekapasitet, kan låneopptrekk redusere og derved kapitalkostnadene.

Å bygge de to nye skolene for Fjære barneskole og Holviga barneskole, vil legge beslag på store deler av kommunens investeringsmidler i den kommende handlingsplanperioden. Det som også synes klart allerede nå, er at demografien blant kommunens innbyggere forventes å endre seg i den samme handlingsplanperioden og i perioden utover denne. Det kan derfor tyde på at det vil være et begrenset rom for ytterligere investeringer i skolebygg, når de vedtatte investeringene for Fjære barneskole og Holviga barneskole er gjennomført.

De økonomiske forholdene tilsier at det ikke bør bygges større skolebygg enn det er behov for, og at skolestruktur og elevkapasitet best mulig må tilpasses behovet. En skolestruktur som medfører unødige kapitalkostnader og driftskostnader må unngås. Å oppføre større skolebygg enn det som er et forventet behov, vil kunne bli unødig belastende for kommunens økonomi. Samtidig er det viktig at strukturen har en fornuftig reservekapasitet og er tilstrekkelig robust for endringer i behovet for nye elevplasser.

Kapitel 7 – betydning av skolestørrelse

I dette kapitlet vises det til ulike forskningsresultater relatert til skolestørrelser og læringsmiljø. Når det gjelder sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læringsresultater, viser kunnskapsoversikten at skolestørrelse har relativt liten betydning, men at det likevel ser ut til å være hensiktsmessig at skolene er av en viss størrelse.

Det forhold som ser ut til å være av størst betydning for elevenes læring og trivsel og som skolen kan påvirke, er læreren og den pedagogiske kompetansen læreren har og anvender. God ledelse er sentralt, og det er også avgjørende at skolens ledelse legger til rette for kollektiv kunnskapsutvikling og at det er et godt samarbeid mellom lærere og mellom lærere og ledere.

I kapitlet kommer det frem at det er kvaliteten på det pedagogiske arbeidet skolene bør satse på for å skape størst mulig læringsutbytte og trivsel på skolen. Dette innebærer også at eiernivået må legge til rette for systematisk skoleutvikling og kollektiv kompetanseheving. Tydelige kommunale mål og en klar og stabil felles retning for skolens arbeid over tid er dessuten nødvendig for å få dette til.

Kapitel 8 – fremtidig behov for internasjonal skole / avdeling

Dette kapitlet belyser muligheter knyttet til å etablere en internasjonal skole eller skoleklasser i regi av Grimstad kommune. Det pekes på hvordan dette kan bidra til å gjøre Grimstad mer attraktiv som bostedskommune i konkurransen om å tiltrekke nye familier, særlig i tilknytning til etablering av Morrow Batteries i Arendal. Det er også andre internasjonale miljøer i Grimstad som vil være en god grunn til å vurdere en internasjonal skole. En eventuell søknad om å etablere et internasjonalt undervisningstilbud, må gjøres som en egen prosess.

Kapitel 9 – vurderinger

I dette kapitlet oppsummeres det som er kommet frem i de forutgående kapitlene. Likeledes argumenteres det for hvorfor ny Holviga barneskole bør dimensjoneres for 600 elever. Kommunens totale investeringsprogram, sett ut fra fremtidig demografiutvikling, settes opp mot behov for å erstatte ytterligere skoler ettersom slike behov melder seg. Med vedtak om å bygge to nye skolebygg, og prognosene for demografiutviklingen i kommunen, er det å forvente at ytterligere investeringer i nye skolebygg i kommunen utover Fjære og Holviga, ikke er økonomisk realistisk å gjennomføre på lang tid.

Likeledes belyses behovet for å ha tilstrekkelig reserve elevkapasitet opp mot å bygge en mindre skole på Holviga. Hvordan Grimstad kommune velger å rigge sin skolestruktur blir således svært viktig for riktig dimensjonering av ny skole, samt for å sikre en fremtid bærekraftig skolestruktur med prosjektene som allerede ligger inne i investeringsprogrammet.

Det gjøres også vurderinger knyttet til at Jappa skole har for liten kapasitet i forhold til dagens elevtall. Frivoll skole er lite egnet til skoledrift etter dagens pedagogiske byggmessige standard. Samtidig er Grimstad ungdomsskole tilnærmet full, mens Landvik skole har mye ledig kapasitet. En romslig dimensjonering av nye Holviga barneskole, vil kunne gi kommunen handlingsrom til å gjøre noe med disse utfordringene.

Kapitel 10 – konklusjon og anbefalinger

Kommunens investeringsprogram som ble vedtatt i desember 2021, er større og mer omfattende og kapitalkrevende enn på lang tid. De to nye skolebyggene på Fjære og Holviga vil legge beslag på store deler av kommunens investeringsmidler i den kommende handlingsperioden.

Både de demografiske og de økonomiske forholdene tilsier derfor at det ikke bør bygges større skolebygg enn det er behov for, og at skolestruktur og kapasitet best mulig må tilpasses behovet. Unødige kapitalkostnader og driftskostnader må unngås.

Samtidig fremkommer det at det er eldre skolebygninger i dagens struktur, for eksempel Frivoll skole, som på noe sikt ikke vil kunne anvendes på grunn av for dårlige byggetekniske og pedagogisk byggmessige forhold. Det vil derfor være økonomisk fornuftig å ta hensyn til dette nå i vurderingen av dimensjoneringen av nye Holviga barneskole. Det bør også tas hensyn til at kapasiteten ved både Landvik skole og Holviga ungdomsskole bør utnyttes bedre. En bedre ressursutnyttelse ved disse to skolene vil igjen avlaste Jappa barneskole og Grimstad ungdomsskole.

Det legges frem en tydelig anbefaling om å dimensjonere nye Holviga barneskole til 600 elevplasser. I tillegg anbefales det å starte en prosess med å avvikle Frivoll skole og arbeidet med å endre skolekretsgrenser, samt å vurdere å forberede søknad om å etablere et internasjonalt skoletilbud.

I forbindelse med at saken behandles i kommunestyret 21.06.22, anbefales det at saken og analysegrunnlaget med vedlegg legges ut til høring gjennom sommeren.

3 Begrepsavklaring og definisjoner

Skolepakke 3

Skolepakke 3 var en rapport som ble utarbeidet og godkjent av kommunestyret 03.04.18 (sak18/38). Rapporten omhandlet skolekapasitet, skolestruktur og skolekretsgrenser i Grimstad og hadde som mål å vurdere mulighetene for en mer hensiktsmessig skolestruktur i kommunen. Skolenes elevkapasitet ble gjennomgått og dette ble vurdert opp mot de befolkningsprognoser som forelå og kommuneplanens føringer for fremtidige utbyggingsområder.

Teknisk tilstand skolebygg

Her siktes det til selve bygningsmassen som er rangert i fire tilstandsgrader fra null til tre.

Pedagogisk byggmessig tilstand

Her siktes det til i hvilken grad skolenes bygningsmasse er egnet til å ivareta den pedagogiske driften innenfor opplæringsloven og tilhørende forskrifter. Tilstanden er også her vurdert i fire tilstandsgrader.

Elevrettet arbeid som ikke utføres av pedagoger

Her siktes det til ansatte på skolen som ikke er pedagoger, men som har oppgaver knyttet direkte til enkeltelever eller grupper av elever. Dette kan for eksempel være assistenter på skolen.

Elevkapasitet

Vurdering av elevkapasitet ved skolene gir en indikasjon over hvor mange elever den enkelte skole har plass til. Det foreligger ikke noe fast standard for beregning av elevkapasiteten ved skoler. Det er vanlig å legge til grunn åtte kategorier for vurdering av elevkapasitet, hvor generelle læringsareal/klasserom (som vektet 37-44 prosent av totalareal) og spesialutstyrt læringsareal (som vektet 13-17 prosent av totalt læringsareal), er de mest sentrale. Øvrige kategorier er elevgarderober/toaletter, SFO-areal, areal til renhold og vaktmesterfunksjon, helsesøsterkontor, personalareal og fellesareal. I vurderingen av elevkapasitet tar vi i denne utredningen først og fremst utgangspunkt i de to fremtredende kategoriene.

Demografiutvikling

Demografi er befolkningslære eller befolkningsbeskrivelse. Faget beskriver og forklarer befolkningers størrelse, alders- og kjønnsfordeling, geografiske fordeling, samt de demografiske komponentene fruktbarhet, dødelighet og migrasjon (flytting og inn-/utvandring). Gjennom spesielle modeller beregner Statistisk Sentralbyrå (SSB) hvordan den demografiske utviklingen ser ut til å bli (befolkningsframskriving), og dette er nyttig informasjon for hvordan kommunesektoren skal beregne endringer i sine utgifter.

Skalaeffekter

Skalaeffekter eller stordriftsfordeler betegner innen økonomi en situasjon innen produksjonen av en vare eller tjeneste, hvor produksjonen har avtakende grensekostnader. I dette ligger det at kostnadene blir mindre per produserte enhet når antall produserte enheter øker.

4 Beskrivelse av dagens situasjon

4.1 Kommunens skolestruktur i dag

4.1.1 Bakgrunn og historisk utvikling

De siste 25 årene har Grimstad kommune i betydelig grad investert i nye skolebygg og utvidet og utbedret eksisterende skolebygg. Større investeringer er i hovedsak vedtatt og iverksatt med grunnlag i overordnede planer for skolekapasitet, skolestruktur og tilstandsrapporter for skolebyggene. De vedtatte planene ble benevnt Skolepakke 1 (1996-2006), Skolepakke 2(2007-2013) og Skolepakke 3 som ble godkjent av kommunestyret i 2018.

I perioden fikk Grimstad flere nye kommunale skolebygg. Nærmere beskrivelse av hver skole følger under. I tillegg startet Hesnes Montessoriskole opp i 2003 og Drottningborg ungdomsskole ble åpnet i 2015.

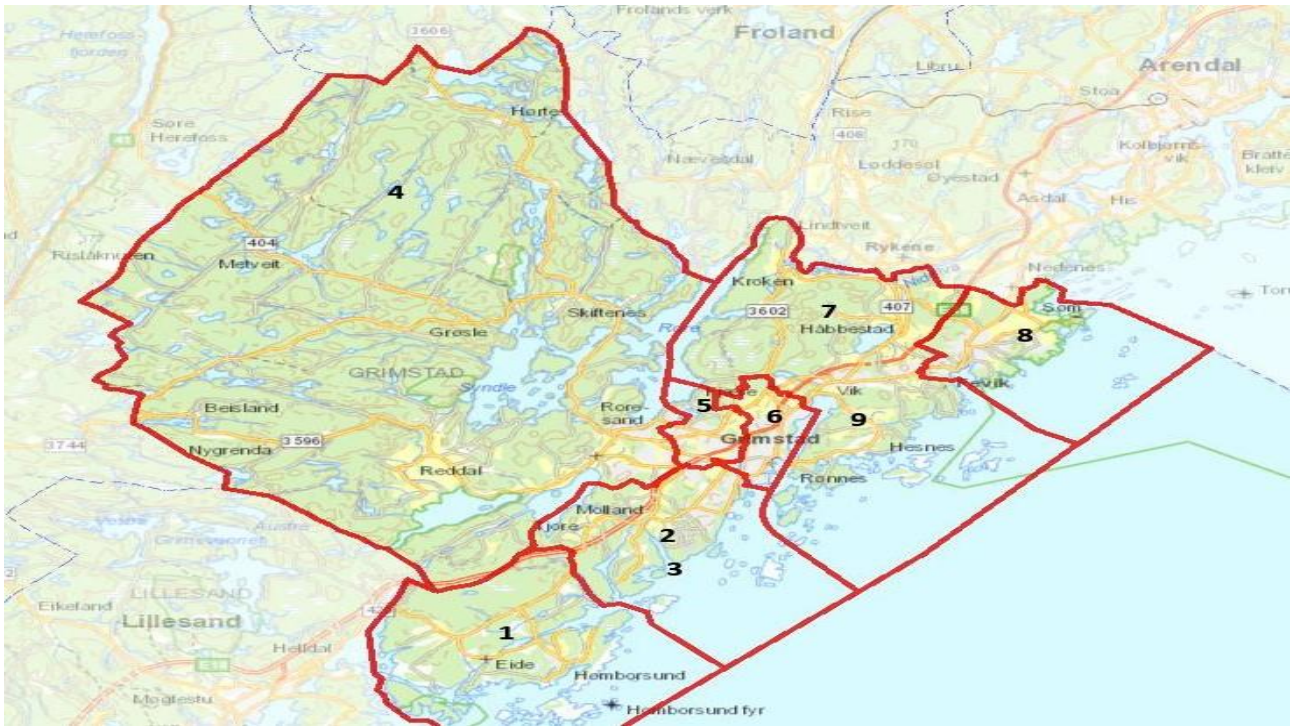
4.1.2 Oversiktskart over skoler med tilhørende skolekretsgrenser

En nedleggelse eller avvikling av en kommunal grunnskole innebærer også endring av skolestruktur, fordi elevene vil få tildelt en annen skole som sin nærskole. Da Fjære ungdomsskole ble nedlagt, ble det derfor gjort et påfølgende arbeid knyttet til endring av skolekretsgrenser. Da det uansett måtte gjøres endringer i de fastsatte skolekretsgrensene, ble det foretatt en ny, helhetlig gjennomgang knyttet til alle de kommunale skolene for å sikre at den lokale forskriften om skolekretsgrenser fulgte lovbestemmelsen i opplæringsloven. Skolekretsgrensene ble utformet som en lokal forskrift, kunngjort i Norsk Lovtidend (FOR-2020-06-22-1485).

Kart 1 gir en oversikt over hvor barneskolene er plassert geografisk. De røde linjene viser dagens skolegrenser. Hver skole er angitt ved et tall:

1. Eide skole
2. Holviga barneskole
3. Langemyr skole
4. Landvik skole
5. Frivoll skole
6. Jappa skole
7. Fjære barneskole
8. Fevik skole
9. Hesnes Montessoriskole

Kart 1

Kart 2 gir en oversikt over hvor ungdomsskolene er plassert geografisk. Vi ser at Holviga ungdomsskole er lokalisert lengst vest i kommunen, friskolen Drottningborg ungdomsskole er lokalisert i umiddelbar nærhet av sentrum. Grimstad ungdomsskole nord for sentrum og Fevik skole lengst øst i kommunen.

Kart 2

Skolekrets grensene for barneskolene (hvilken barneskole som er nærskole for eleven) er hovedsakelig basert på geografisk avstand til hjemmet, og definerer også hvilken ungdomsskole den enkelte elev sokner til. På den måten blir barneskolene avgiverskoler til de kommunale ungdomsskolene. En elev kan søke seg til annen skole enn nærskolen, men har alltid rett til å gå på sin nærskole.

4.1.3 Presentasjon av dagens grunnskoler – inkludert elevtall og elevkapasitet

I Grimstad kommune er det til sammen elleve ordinære grunnskoler hvor ni er kommunale og to er private. De seks ordinære barneskolene er Eide skole, Holviga barneskole, Landvik skole, Frivoll skole, Jappa skole og Fjære barneskole. I tillegg har vi Fevik skole som er en 1-10-skole, samt Grimstad ungdomsskole og Holviga ungdomsskole. Grimstad er også vertskommune for den interkommunale spesialskolen Langemyr skole- og ressurscenter. I tillegg har kommunen en kvalifiseringstjeneste som inkluderer flyktningetjenesten og voksenopplæringen.

I avsnittene under presenteres dagens grunnskoler og et anslag over elevkapasitet. Informasjon om elevtall er hentet fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI), som er Utdanningsdirektoratets system for registrering av opplysninger om grunnskolen i Norge.

Vurdering av elevkapasitet ved skolene gir en indikasjon over hvor mange elever den enkelte skole har plass til. Det foreligger ikke noe fast standard for beregning av elevkapasiteten ved skoler, slik det for eksempel gjør for barnehager. Arealnormer for grunnskoler kan avgjøres av den enkelte kommune, men skal være i henhold til lover og forskrifter. Sentralt i denne sammenheng er forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, forskrift vedrørende byggetekniske krav og krav til universell utforming, samt opplæringsloven og arbeidsmiljøloven.

Norconsult, har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, utarbeidet notatet «Presentasjon av arealnorm for grunnskoler i fem kommuner.» Her presenteres åtte kategorier for vurdering av skolekapasitet, hvor generelle læringsareal/klasserom (som vektet 37-44 prosent av totalareal) og spesialutstyrt læringsareal (som vektet 13-17 prosent av totalt læringsareal), er de mest sentrale. Øvrige kategorier er elevgarderober/toaletter, SFO-areal, areal til renhold og vaktmesterfunksjon, helsesøsterkontor, personalareal og fellesareal.

Norconsult anbefaler at ved beregning av maksimale elevtall i et klasserom, bør det tas hensyn til rommenes utforming, innhold og ventilasjon. Dessuten om klassen disponerer tilleggsarealer (grupperom, formidlingsrom) i nærheten av klasserommet/hovedrommet. Det anbefales at et klasserom bør ha en arealnorm på minimum 2 m² per elev hvis det finnes grupperom eller tilleggsarealer i nærheten, og 2,5 m² per elev hvis klassen ikke disponerer et slikt tilleggsareal. Når det gjelder de spesialiserte klasserommene/arealene, kan det ikke settes et bestemt arealkrav fordi det vil variere etter hvilket utstyr og inventar som er nødvendig og hvilke aktiviteter som skal foregå.

I vurderingen av elevkapasitet tar vi i denne utredningen først og fremst utgangspunkt i de to fremtredende kategoriene. Sammen med skolens ledelse har vi studert tegningene over skolens arealer, og har utarbeidet oppdaterte anslag over hver skoles elevkapasitet. I denne helhetlige vurderingen, er det også sett hen til de andre kategoriene som er nevnt over.

EIDE SKOLE

Eide skole sto ferdig i 1993 og er kommunens minste barneskole. Skolens paviljong ble ferdigstilt i 2009. I inneværende skoleår har skolen 99 elever og 12 pedagoger, samt 3 assistenter (personale i elevrettet arbeid). Skolen har en ledelse bestående av rektor/enhetsleder i 75 prosent årsverk (25 prosent til undervisning), samt en fagleder i 25 prosent årsverk.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (tallene er hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 87 elever i skoleåret 2014/15 og 110 elever i skoleåret 2012/13, noe som tilsier en variasjon på 23 elever. Skoler har følgelig hatt ledig kapasitet i hele denne ti-års perioden.

Elevkapasiteten var ifølge Skolepakke 3, på omtrent 150 elever. Ny gjennomgang av generelle undervisningsrom/klasserom viser at skolen har 4,2 m² til disposisjon per elev med dagens elevtall. Skolen har ikke mange tilgrensende grupperom, men spesialrom som kan fungere som støtterom. 4,2 m² må anses for å være romslig etter normen på 2 m². Når det gjelder spesialrom, er det på Eide skole skolekjøkken, musikkrom, sløydrom og gymsal. Til sammen utgjør det 2,7 m² per elev i inneværende skoleår. Selv om vi ikke har en eksakt norm å gå utfra knyttet til spesialrom, må et slikt areal per elev anses for å være tilfredsstillende. Det er få elever som bruker rommene samtidig, og rommene er i god stand. For øvrig kan det fremheves at skolen har svært gode utearealer, men skolen opplever at det er noe upraktisk med flere bygg.

Skolens ledelse vurderer at elevkapasiteten i skolepakke 3 fortsatt er et godt anslag, altså 150 elever. Det foretas ingen justering i denne rapporten. Skolen anses for å være i god stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

HOLVIGA BARNESKOLE

Dagens Holviga barneskole skal erstattes med ny skole for å tilfredsstille blant annet hensyn til plass, kvalitet og helse, miljø og sikkerhet (HMS) for elever og ansatte.

Holviga barneskole har i inneværende skoleår 401 elever, 36 pedagoger og 8 assistenter knyttet til elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt to fagledere i til sammen 170 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (tallene er hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 284 elever i skoleåret 2013/14 og 401 elever i skoleåret 2021/22. Dette tilsvarer en variasjon på 117 elever. Vi ser samtidig at utviklingen har gått i retning av stadig flere elever. Det har aldri vært så mange elever på denne skolen som i inneværende skoleår.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 350 elever, og tabellen viser at skolen har hatt flere elever enn den antatte kapasitetsgrensen i seks av de ti siste skoleårene. Kommunestyret har foreløpig vedtatt å dimensjonere nye Holviga barneskole for 600 elever. Dette og vil i så fall gi en overkapasitet på 199 elever i forhold til dagens elevtall.

LANDVIK SKOLE

Landvik skole ble bygget i 1962 og har blitt utbygget og utbedret i flere omganger. Den siste utvidelsen ble ferdigstilt i 2017. I inneværende skoleår har skolen 415 elever. Det er ansatt 33 pedagoger og 14 assistenter til elevrettet arbeid, og skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling og to fagledere i til sammen 130 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 415 elever i skoleåret 2021/22 til 447 elever i skoleåret 2018/19. Dette tilsvarer en variasjon på 32 elever. Elevtallet i inneværende skoleår er det laveste i tiårs-perioden.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 500 elever. Av dette kan vi utlede at skolen har hatt ledig kapasitet i hele tiårs-perioden. Ny gjennomgang av generelle undervisningsrom/klasserom viser at skolen har 3,4 m² til disposisjon per elev med dagens elevtall. Skolen har mange tilgrensende grupperom og andre områder som kan gi rom for variert opplæring, og vi kan derfor ta utgangspunkt i at normen per elev kan være 2 m². Elevkapasiteten på 3,4 m² per elev må anses for å være romslig. Når det gjelder spesialrom, har Landvik skole to skolekjøkken (ett nytt og ett som er eldre), musikkrom, forming/tekstil, sløyd og et eget keramikkrum. I tillegg disponerer Landvik skole egen idrettshall som benyttes til kroppsøvingfaget. Skolen har omtrent 1m² til hver elev når det gjelder spesialrom. Dette inkluderer da ikke idrettshallen eller andre rom som benyttes fleksibelt.

Skolen gir tilbakemelding om at det er god plass for elevene også knyttet til de mer spesialiserte fagene i læreplanverket. Skolen anser at elevkapasiteten kan settes til 525 elever. Dette begrunnes med at det er svært mange grupperom og noen store felles-arealer/rom for trinnsamlinger. Dessuten rom som kan gjøres større eller mindre med skillevegger. Flere gangpartier er utformet slik at de kan benyttes til små grupperom. Ved et særlig stort kull, kan ett

av SFO-rommene benyttes til klasserom. Skolen anses for å være god stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

FRIVOLL SKOLE

Frivoll skole ble bygget i 1852, mens paviljongen ble satt opp i 2001. Skolen disponerer også en brakke. I inneværende skoleår har skolen 141 elever. Det er ansatt 12 pedagoger og 4 assistenter til elevrettet arbeid. Skolen ledes av en rektor/enhetsleder i en 100 prosent stilling, samt fagleder i 40 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 129 elever i skoleåret 2017/18 og 145 elever i skoleårene 2015/16, 2018/19 og 2019/20. Dette utgjør en differanse på 16 elever. Elevtallet kan beskrives som stabilt.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 200 elever. Skolen har i forhold til denne kapasitetsvurderingen hatt ledige skoleplasser i hele tiårs-perioden. Ny gjennomgang knyttet til elevkapasitet viser at skolens generelle undervisningsrom/klasserom (sju klasserom), er på 3 m² per elev. Dette må anses for å være romslig når vi sammenligner med normen på 2/2,5 m². Situasjonen er imidlertid motsatt med hensyn til spesialrom. Skolen har ikke særskilt musikkrom, og gymsal for 5.-7. trinn må leies av Sørild friidrett (Sparebanken Sør-Amfi Grimstad). Arealene som brukes til sløyd og forming er i kjelleren på gamlebygget, og er ikke egnet som undervisningsrom. Det ene av disse rommene er skolens tilfluktsrom/bomberom. I dialogen med skolen, fremkommer det at mellomtrinnet ikke har grupperom tilknyttet klasserommene. Skolen disponerer flere bygninger med varierende kvalitet; blant annet en brakke uten nett-tilgang og vann. Brakken er slik skolen vurderer det, lite egnet for skoledrift. Gymsalen er

for liten til skole drift, og kan derfor bare benyttes av 1.-4. trinn. Det er kun en garderobe tilknyttet gymsalen.

Skolepakke 3 har anslått elevkapasiteten til å være rundt 200 elever. Skolens ledelse anslår nå at elevkapasiteten er rundt 160 elever. Begrunnelsen er dårlige fasiliteter, bygg uten nett og vann, manglende spesialrom som for eksempel musikkrom, manglende grupperom på mellomtrinnet, store variasjoner knyttet til standard, og for liten gymsal til hensiktsmessig skole drift. Skolen anses for å være i dårlig stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

JAPPA SKOLE

Jappa skole ble bygget i år 2000. Skolen er en videreføring av det som tidligere var Grimstad barneskole. Jappa er kommunens eneste åpne baseskole, og har derfor ikke lukkede, ordinære klasserom. Skolen er også vert for kommunens velkomstklasse for utenlandske elever. I inneværende skoleår har skolen i utgangspunktet 320 elever. Det er også kommet noen elever i forbindelse med krigen i Ukraina. Det er ansatt 27 pedagoger og 9 assistenter til elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt fagleder i 100 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 290 elever i skoleåret 2016/17 og 322 elever i skoleåret 2018/19. Dette utgjør en differanse på 32 elever. Elevtallet har variert noe, men har vært stabilt høyt i siste del av tiårs-perioden.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 300 elever. Av dette kan vi se at skolen over tid har huset flere elever enn det skolen har kapasitet til. Det er noe vanskelig å beregne klasserom per elev på Jappa skole siden skolen er en baseskole. Vi må se for oss at deler av arealet er knyttet til pulter og undervisning, mens deler av arealet er gangpartier.

Ny gjennomgang av generelle undervisningsrom/klasserom viser at skolen har 2,82 m² per elev (inkludert velkomstklassen som er større enn de andre rommene). Dette vil da være både areal for undervisning og fellesareal hvor elever og ansatte forflytter seg. For de yngste elevene er dette tilstrekkelig stort, mens for de eldste elevene er trangt om plassen, og pultene må plasseres i spesielle formasjoner for at alle skal få tilstrekkelig plass.

Når det gjelder spesialrom, er det på Jappa skole tekstilrom, rom til mat og helse, musikkrom, sløydrom og gymsal. Hver elev har i gjennomsnitt 1,25 m² med plass. Skolen opplyser at de er avhengig av å benytte flere av spesialrommene til SFO deler av dagen. Dette er ikke optimalt, men har blitt en praktisk løsning. Det må anses for å være liten plass per elev når det gjelder spesialrom.

Av andre forhold som er av betydning, er den begrensede garderobeplassen. Den er ikke beregnet for dagens elevtall. Skolen har også lite grupperom. Til gjengjeld har de fellesarealer i tilknytning til klasserom. Dette er en særegenhet ved baseskole, og gir for eksempel gode muligheter for inkludering av elever med spesielle behov (elevene opplever ikke så å bli tatt ut av undervisningen ved å måtte gå til et eget grupperom).

Skolens ledelse vurderer at elevkapasiteten i skolepakke 3 fortsatt er et godt anslag. Skolen anses for å ha underkapasitet, og har derfor utfordringer med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

NYE FJÆRE BARNESKOLE - SKISSE

Elever og ansatte ved Fjære barneskole er midlertid flyttet til gamle Fjære ungdomsskole. I inneværende skoleår har Fjære barneskole 283 elever. Ny barneskole er vedtatt dimensjonert for 350 elever. Det er ansatt 26 pedagoger og 13 assistenter til elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt fagleder i 100 prosent stilling. Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Tabellen viser at elevtallet i perioden har variert mellom 267 elever i skoleåret 2020/21 og 334 elever i skoleåret 2012/13. Dette utgjør en differanse på 67 elever.

Når elevkapasiteten på den nye skolen blir på 350 elever, vil det være noe over «toppåret» i 2012/13, og 67 flere elevplasser enn dagens faktiske elevtall.

GRIMSTAD UNGDOMSSKOLE

Grimstad ungdomsskole ble bygget i 1967. Den har gjennomgått flere utbedringer; blant annet i 2002 (diverse utbedringer) og 2009 (rehabilitering og utvidelse). Ungdomsskolen er nærskole for elever fra både Jappa skole, Frivoll skole og Landvik skole. I inneværende skoleår har skolen 362 elever, det er ansatt 33 pedagoger og 9 assistenter til elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt fagledere tilsvarende 160 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 348 og 407 elever. Dette utgjør en differanse på 59 elever. Differansen må anses for å være stor. Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 370 elever. Elevtallet i dag er markant lavere enn «toppåret» i 2013/14.

Ny gjennomgang av generelle undervisningsrom/klasserom viser at skolen har 2,5 m² per elev til disposisjon med dagens elevtall. I tillegg har skolen et modulbygg med ett klasserom og to tilhørende grupperom (som er lytte). To av klasserommene uten klasser blir brukt fleksibelt, og skolen har tilhørende grupperom i forbindelse med klasserommene. Vi kan derfor legge normen på 2 m² til grunn, og anse at skolen har tilstrekkelig kapasitet når det gjelder generelle undervisningsrom/klasserom.

Når det gjelder spesialrom har skolen musikkrom, rom til mat og helse, kunst og håndverk, naturfag og gymnastikksal. Gymnastikksalen er ikke tilstrekkelig for å oppfylle behovene, og skolen

må leie gymsal av Sørild friidrett (Sparebanken Sør-Amfi Grimstad). Beregning av areal til spesialrom per elev, viser at hver elev på Grimstad ungdomsskole har 2,4 m². I dialogen med skolen fremheves det blant annet at gymsalen ikke har nok kapasitet og at den er gammel, at skolen har behov for flere toaletter og at skolens ventilasjonssystem har for dårlig kapasitet i de varmeste månedene.

Skolen gir tilbakemelding om at anslaget på elevkapasitet i skolepakke 3 på 370 elever er en maksimal grense. Kostnadmessig kan det bli krevende å opprette flere trinn med fem klasser (i dag er det ett trinn med fem klasser, ellers fire klasser på trinnet). Arealmessig/plassmessig vil det kunne la seg gjøre på grunn av flere generelle undervisningsrom/klasserom enn det er klasser på skolen. I forbindelse med nye fag på ungdomsskolen (for eksempel arbeidslivsfag valgfag), er det imidlertid behov for mer areal enn tidligere, og derfor mener skolen at det ikke er elevkapasitet til mer enn 370 elever.

Skolen anses for å være i god stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

HOLVIGA UNGDOMSSKOLE

Holviga ungdomsskole ble bygget i 1982. Den gjennomgikk en rehabilitering i 2005. Skolen er nærskole for elever som kommer fra Holviga barneskole og Eide skole. I inneværende skoleår har skolen 150 elever. Det er ansatt 19 pedagoger og 6 assistenter til elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor i 89 prosent stilling (11 prosent undervisning) og fagleder i 50 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de seks siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Holviga ungdomsskole var tidligere sammenslått med Holviga barneskole i en 1-10-skole. Skolen ble skilt ut som egen ungdomsskole i 2015, og vi viser derfor elevtallsutviklingene for seks år.

Tabellen viser at elevtallet i perioden har variert mellom 150 elever i 2021/22 og 186 elever i skoleåret 2019/20. Dette utgjør en differanse på 36 elever. Vi ser at det er årets elevtall som er det laveste i perioden.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 280 elever. Skolen har derfor mye ledig kapasitet. I perioder hvor Holviga barneskole har hatt store plassproblemer, har barneskolen lånt klasserom av ungdomsskolen.

Ny gjennomgang av generelle undervisningsrom/klasserom viser at skolen (med sine 13 klasserom) har 5,5 m² til disposisjon for sine elever. Skolen har mange tilgrensende grupperom og vi kan derfor bruke normen på 2m² per elev. Skolen har med dette svært god plass til dagens elevmasse.

Når det gjelder spesialrom, har skolen både skolekjøkken, musikkrom, kunst og håndverksrom (tekstilrom, keramikrom, sløydrom), samt naturfagrom. Til kroppsøving benyttes Holvigahallen. En gjennomgang av spesialrommene viser at skolen har 2,3m² til disposisjon. I tillegg kommer arealene i Holvigahallen. Standard på rommene er gode, og vi anser at elevene har god plass også knyttet til spesialrom.

Skolen anses for å være i god stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

FEVIK SKOLE – BARNETRINNET

Fevik skoler er en 1-10-skole som ble ferdigstilt i desember 2013. I inneværende skoleår er det 651 elever på skolen; 373 elever på barnetrinnet og 278 elever på ungdomstrinnet. Det er 56 pedagoger ansatt på skolen og 19 assistenter med elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt fagledere på henholdsvis barnetrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn i 335 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen av skolens barnetrinn viser følgende (hentet fra GSI):

Tabellen viser at elevtallet for barnetrinnet i perioden har variert mellom 366 i skoleåret 2013/14 til 410 i skoleåret 2017/18. Dette utgjør en variasjon på 44 elever. Vi ser at elevtallet inneværende skoleår er det nest laveste i perioden, og at det har vært en gradvis reduksjon av elevtallet de siste fire årene.

Første driftsår for ungdomstrinnet var 2014. Tabellen viser at elevtallet for ungdomstrinnet i perioden har variert mellom 162 elever og 278 elever. Det er en variasjon på 116 elever. Den store variasjonen skyldes i all hovedsak at elevene fra Fjære ungdomsskole ble overført til Fevik skole i forbindelse med avviklingen av Fjære ungdomsskole.

Elevkapasiteten er ifølge Skolepakke 3, på omtrent 750 elever. Skolen har følgelig fortsatt ledig kapasitet med sine 651 elever totalt.

Slik skolen har tatt bygningsmassen i bruk, har barnetrinnet og ungdomstrinnet på Fevik skole lokasjon i hver sine fløyer. Fløyen for ungdomstrinnet er dimensjonert for 225 elever, mens skolen har som vi har sett 278 elever i inneværende skoleår. Det er imidlertid bedre kapasitet på barnetrinnet, og ungdomstrinnet har derfor tatt i bruk deler av dette området.

Det er ikke gjort en ny vurdering av samlet elevkapasitet på denne skolen, da den er forholdsvis ny. Skolen har fått noen utfordringer i forbindelse med at ungdomsskoleelevene fra Fjære ble overført. Skolen har oversendt noen punkter med utfordringer knyttet til bruk av rom og egnethet. Kommuneadministrasjonen vil ta initiativ til samarbeid med skolen om å finne gode løsninger innenfor den bygningsmassen skolen har. Skolen anses for øvrig til å være i god stand med hensyn til å ivareta det pedagogiske oppdraget.

Skolen er en interkommunal grunnskole for spesialundervisning, med elever fra 1. til 10. trinn. Den eies av kommunene Birkenes, Grimstad og Lillesand, mens Grimstad kommune er vertskommune og har driftsansvaret. Elevene kommer i utgangspunktet fra eierkommunene, men skolen har i en årrekke solgt elevplasser til andre kommuner og til Agder fylkeskommune. Langemyr skole har samme styringssystem som ordinære grunnskoler i Norge, slik det er beskrevet i opplæringsloven. I inneværende skoleår er det 33 elever på skolen, det er 20 pedagoger og 38 assistenter og annet personale i elevrettet arbeid. Skolens ledelse består av rektor/enhetsleder i 100 prosent stilling, samt fagledere i til sammen 260 prosent stilling.

Elevtallsutviklingen de ti siste skoleårene viser følgende (hentet fra GSI):

Av tabellen ser vi at elevtallet i perioden har variert mellom 27 og 35 elever. Dette tilsvarer en variasjon på 8 elever. Langemyr skole er en skole eleven/familien søker seg til. Elevene vil alltid opprettholde sin juridiske rett til skoleplass på nærskole uavhengig av om en tilbys plass på Langemyr skole.

Elevkapasiteten ble i forbindelse med Skolepakke 3, vurdert til å være på omtrent 35 elever. Skolens ledelse i dag vurderer at dette anslaget er realistisk, men presiserer at det også vil avhenge av om kommunen kun søker inn de de elevene som har størst vansker, eller om det også er andre elever som får skoleplass. Med utgangspunkt i anslaget på elevkapasitet på 35, kan vi si at skolen har hatt tilnærmet full utnyttelsesgrad de siste to årene.

4.1.4 Samlet oversikt over elevkapasitet for skolene i forhold til elevtall

Tabellen under viser først elevkapasiteten med dagens elevtall. Deretter kapasiteten med nye Fjære barneskole, og til slutt med både nye Fjære og Holviga barneskoler. Tabellen synliggjør at grunnskolene i Grimstad samlet sett har ledig kapasitet ved alle de tre alternativene. Av tabellen fremkommer det også stor variasjon mellom skolene når det gjelder elevkapasitet. Elever i Grimstad kan også velge skoleplass på friskolene Hesnes Montessoriskole (barneskole) og

Drottningborg ungdomsskole. Hvor mange elever som til enhver tid søker seg til friskolene, vil påvirke grad av ledig elevkapasitet i de kommunale skolene.

SKOLE	Elevtall skoleåret 2021/ 2022	Vurdert elevkapasitet	Reservekapasitet
Eide skole	99	150	51
Holviga barneskole	401	350	-51
Holviga ungdomsskole	150	280	130
Landvik skole	415	525	110
Frivoll skole	141	160	19
Jappa skole	320	300	-20
Grimstad ungdomsskole	362	370	8
Fjære barneskole	283	270	-13
Fevik skole (1-10)	651	750	99
Sum	2822	3155	333
Fjære barneskole	283	(ny skole) 350	67
Sum	2822	3345	433
Holviga barneskole	401	(Ny skole) 600	199
Sum	2822	3505	683
Langemyr skole og ressurssenter	33	35	2

4.2 Beskrivelse av teknisk tilstand av skolene i dag

Det er store forskjeller på skolebygningenes forfatning. Dette er en naturlig konsekvens av at den eldste skolen er bygget i 1852 (Frivoll) og den nyeste skolen (Fevik skole) stod ferdig i 2013/14. I forbindelse med at kommuneadministrasjonen i dette dokumentet utarbeider et analysegrunnlag for arbeid med fremtidig skolestruktur, har det vært naturlig å få utarbeidet nye tilstandsrapporter. Bygg- og eiendomstjenesten i Grimstad kommune har derfor utarbeidet oppdaterte tilstandsrapporter for Jappa skole, Frivoll skole, Grimstad ungdomsskole, Eide skole og Langemyr skole- og ressurscenter (Interkommunal skole). Det har ikke blitt sett som hensiktsmessig å utarbeide nye tilstandsrapporter for Holviga barneskole og Fjære barneskole som i løpet av kort tid får nye skoler.

I avsnittet under, inntar vi et kort sammendrag som Bygg- og eiendomstjenesten har utarbeidet til hver tilstandsrapport. For øvrig vises det til vedlegg til den politiske saken (og dette dokumentet) hvor de utarbeidede rapportene fra 2022 inngår i sin helhet.

Vi presiserer at det er *bygningmassen* som er vurdert i disse tilstandsrapporten, ikke skolenes standard med hensyn til å ivareta opplæringslovens krav til pedagogisk arbeid. Dette kan ha betydning ved at en skole kan vurderes til både å være i teknisk forsvarlig stand, men samtidig uegnet, fordi elevene for eksempel ikke har spesialrom som kreves for å ivareta gjeldende læreplaner (musikkrom, gymsal, naturfagrom og lignende), eller det er vanskelig å gjennomføre enkeltvedtak om spesialundervisning.

Bygningsmassen til de kommunale skolebygningene er av en varierende teknisk standard. Enkelte av skolene er i god teknisk stand, andre er mer slitt, mens noen av dagens skoler også kan defineres som kondemnabile.

Fargekartet som er benyttet i tilstandsrapportene er basert på et program IK-bygg, og er et resultat av 150 spørsmål. Standarden som ligger til grunn for byggverk er:

- A. Tilstandsgrad (TG) 0 og 1 gir grønne lys og da er alt i orden. 1 kan ha mindre eller moderate avvik
- B. Tilstandsgrad (TG) 2 gir gult lys og da er det vesentlig avvik, avvik kan også være for alder
- C. Tilstandsgrad (TG) 3 gir røde lys og angir store og alvorlige avvik (fare for liv og helse)

Standarden angir også analysenivå; man er på nivå 1 med visuelle observasjoner. Nivå 2 og 3 innebærer en mer utvidet jobb med å sjekke konstruksjoner med konsulenter/lab.

Ved å sammenligne gamle og nye tilstandsrapporter, vil man kunne se at skoler som tidligere fikk enkeltvariabler definert med tilstandsgrad 3 (med rødt lys), nå kanskje har fått den samme variabel definert som tilstandsgrad 2 (med tilhørende gult lys). Dette har sammenheng med at kommunen har gått over til det nasjonale programmet for IK-bygg, i motsetning til et lokalt som ble brukt tidligere. Det er således vanskelig å sammenligne gamle tilstandsrapporter med de som utarbeides i 2022.

Eide skole

Består av hovedbygg (oppført 1993) og paviljong (oppført i 2000, og ombygd i 2009).

Skolen vil kreve større investeringer i de kommende årene for nødvendige oppgraderinger, grunnet alder, slitasje og forventet levetid for bygningselementer. I løpet av 5 til 10 år bør klimaskall (tak og fasade) skiftes ut på hovedbygg. Generelt bra innvendig, med bruksslitasje. Behov for utskiftning av noe gulvbelegg, vurdering av våtrom og oppussing av gymsal. Oppvarmingskilder og ventilasjon bør oppgraderes i løpet av noen år. Paviljong har generelt god tilstand, med bruksslitasje.

Fevik skole 1-10 trinn

Skolen ble ført opp i 2014. Har generell god tilstand både innvendig og utvendig, med normal bruksslitasje. Fevikhallen er tilknyttet skolen, men er ikke vurdert her. Blir tatt med under idrettsbygg.

Fjære ungdomsskole

Skolen ble oppført i 1968, og totalrenovert i 2003. På eiendommen er det også 3 mindre bygninger som brukes til lager og søppel-bod.

Har generelt middels til god tilstand utvendig. Kledning og mur bør vaskes og males i løpet av få år. Del av fasade som består av glassbyggerstein har dårlig isolasjonsevne og det har forekommet lekkasjer, tiltak bør vurderes. Stadige tilfeller av tagging på grunnmur gir mye ekstraarbeid. Beslag, nedløp og luftelyrer bør gjennomgås og en del skiftes ut, etter hærverk. Tiltak for å hindre elever tilgang til tak bør vurderes. På grunn av slitasje på ytterdører og dårlige hengsler på vinduer, bør en del av disse skiftes ut.

Innvendig er tilstand generelt god, med bruksslitasje. Enkelte innerdører og deler av gulvbelegget bør skiftes ut grunnet slitasje. Rør til sanitæranlegg som ligger under bakken er for det meste fra skolen ble oppført, og en må her påregne vedlikeholdskostnader i fremtiden. Ved fremtidig bruk (etter at ny Fjære barneskole er oppført), vil det påløpe kostnader til oppgradering og tilrettelegging.

Frivoll skole

Bygningsmassen oppført i flere etapper. Består av hovedbygg (oppført 1852, sist renoverert i 2000), paviljong (oppført 2000) og brakkebygg (oppført 2010). Hovedbygg fremstår middels til bra innvendig og utvendig, men bærer preg av at det er gammelt (ved standard og uttrykk). En kjenner til at det mangler isolasjon i takkonstruksjonen, og kan anta at det er tilfelle for deler av veggkonstruksjonen. Dette gir perioder med svært høy temperatur innvendig. Taktekking bør vurderes. Områder med råte i kledning/utvendig belistning. Hele bygget bør vaskes og males utvendig. Enkelte vinduer og ytterdører bør skiftes ut grunnet skader og slitasje.

Paviljong har generelt god tilstand, med bruksslitasje. Bør vaskes og males utvendig. Kjøkken bør skiftes ut. Brakkebygg har generelt middels til god tilstand, med bruksslitasje. Behov for utvendig vask og maling, samt utskiftning av enkelte kledningsbord. Noe utdatert, og har behov for enkel oppussing innvendig. Bygningsmassen er av eldre årgang og må vurderes opp mot dagens krav. Oppgradering til en moderne skole er ikke hensiktsmessig, da det vil påløpe store kostnader og byggetekniske utfordringer. Det vises til det som er beskrevet under punkt 4.1.3 over.

Grimstad ungdomsskole

Består av hovedbygg (oppført i 1967, og totalrenoverert i 2008), samt tilbygg i form av en modul (oppført i 2015). I tillegg ligger svømmehall og gymsal i egen del av bygningen, men denne delen er ikke tatt med i denne vurderingen. Blir tatt med under idrettsbygg.

Hovedbygg har generelt god tilstand innvendig og utvendig, med bruksslitasje. Oppsprekking i fasade (teglstein) enkelte plasser, bør vurderes og utbedres. Enkelte ytterdører bør skiftes ut, grunnet slitasje. Noen deler av gulvbelegget har skader i overflate og skjøter, som bør utbedres. Stort behov for solskjerming på deler av bygget, da enkelte klasserom kan bli svært varme i perioder.

Modulbygg har også generelt god tilstand innvendig og utvendig, med bruksslitasje. Vinduer bør justeres, lyskilder skiftes ut og det bør vurderes tiltak for å bedre lydforhold.

Tiltak for å bedre trafiksikkerhet, spesielt i forbindelse med avlevering og henting, bør vurderes. I forbindelse med avvikling av svømmehallen, åpnes det for muligheter for utvidelse av skolen for å dekke krav til rom, samt etablering av ny hall/gymsal.

Holviga ungdomsskole

Skolen ble ført opp i 1983, og ombygd/renoverert i 2005. Har generelt middels tilstand utvendig. Kledning på gesims bør skiftes ut grunnet alder/slitasje. Vinduer og fasade fra bygget ble ført opp, nå cirka 40 år. Bør vurderes for utskiftning. Taktekking har feil/mangler som bør utbedres. Generelt god stand innvendig, med bruksslitasje. Enkelte vegger har behov for behandling/maling etter slitasje og hærverk, og noe gulvbelegg bør fornyes.

Tiltak for å bedre trafiksikkerhet i forbindelse med varelevering bør vurderes.

Jappa skole

Skolen ble ført opp i 2000. Har generelt god tilstand innvendig og utvendig, med bruksslitasje. Enkelte plasser er det oppsprekking i fasade (teglstein), som bør vurderes og utbedres. Flere vinduer og ytterdører bør skiftes ut, grunnet skader og slitasje. Himlingsplater bør skiftes ut i deler av bygget, etter skader og tilgrising. Slitasje og skader på skolekjøkken tilsier utskiftning i løpet av noen år.

Avvik etter brannteknisk gjennomgang og årskontroll sprinkleranlegg må lukkes.

Tiltak for å bedre trafiksikkerhet, spesielt i forbindelse med avlevering og henting, bør sterkt vurderes.

Landvik skole

Skolen ble ført opp i 1962, og bygd ut/renovert i 2009, 2012 og 2017. Har generelt god tilstand utvendig, med bruksslitasje. Tak over skolekjøkken og svalgang er planlagt skiftet ut i 2022. Generelt god stand innvendig også, med bruksslitasje. Innvendig dører i del som ikke har blitt berørt av ombyggingen har en del slitasje, og bør skiftes ut i løpet av noen år. Oppvarming i de nyeste tilbyggene fungerer ikke tilfredsstillende, grunnet problemer med kommunikasjon mellom SD-anlegg, varmpumper og el-kjele. Jobbes med å forbedre dette. Den eldste bygningsmassen har enkelte forhold ved tilgjengelighet/universell utforming som bør utbedres.

Tiltak for å bedre trafiksikkerhet, spesielt i forbindelse med avlevering og henting, bør sterkt vurderes.

Langemyr skole- og ressurscenter

Skolen består av hovedbygning og gymnastikkbygning koblet sammen med utvendig gang (oppført i 1977-78, og renovert/rehabiliteret i 2013-15), en paviljong (antas oppført rundt 1978), bygning med terapibasseng (oppført i 2018), redskapsbod (antas oppført rundt 1978) og innleid brakkebygg (ikke vurdert da det er en midlertidig løsning).

Utvendig har hoved- og gymnastikkbygning generelt god tilstand, men det er et stort behov for behandling av kledning. Enkelte vinduer og ytterdører bør skiftes ut. Innvendig er tilstand i 1.etasje god, men bruken gir stor slitasje som gjør at det jevnlig er behov for vedlikehold. Gulvbelegg har enkelte steder slitasje i overflate og sveiser, som bør utbedres. Uheldig at ett par lagerrom uten ventilasjon benyttes til arbeids-/undervisningsrom. Heller ikke tilfredsstillende ventilasjon på hemser/mesanimer hvor det er etablert arbeidsrom for de ansatte. Tiltak for å bedre lydforhold bør vurderes. Kjøkken har slitasje og bør skiftes ut i løpet av noen år. Kjeller har enkel standard, men fungerer tilfredsstillende til dagens bruk.

Paviljong og redskapsbod har generelt middels tilstand innvendig og utvendig, med enkel standard. Behov for vask og maling utvendig. Paviljong bør pusses opp innvendig med maling og nytt belegg, og vinduer bør skiftes ut i løpet av noen år.

Bygning med terapibasseng har generelt god tilstand både utvendig og innvendig. Enkelte forhold ved universell utforming er ikke ideelle, som at flere dører ikke har tilstrekkelig bredde og at eneste tilgang til kjeller og hems/mesanim er trapp. Hele bygningsmassen bør vurderes for å se om det er andre mangler i denne sammenheng. Når det gjelder pedagogfaglig tilstand knyttet til Langemyr skole og ressurscenter, er dette beskrevet under.

4.3 Pedagogfaglig tilstand av skolene i dag

Våren 2019 besøkte oppvekstsjef og skolefaglig rådgiver samtlige kommunale skoler for å foreta en vurdering av bygg ut fra et skolefaglig perspektiv. Gjennomgangen ble gjort i forbindelse med Agenda Kaupang sin sluttrapport. Hensikten var å få en helhetlig vurdering av skolenes tilstand; både byggeteknisk og pedagogfaglig.

Man valgte å bruke samme tallverdi som Bygg og eiendomsavdelingen hadde gjort i sin byggetekniske tilstandsvurdering i samme tidsperiode.

Tilstandsgrad 0 tilsvarte nybygg (meget god stand), mens tilstandsgrad 3 innebar at skolen var kondemnabel. I denne gjennomgangen ble Holviga barneskole, Fjære barneskole og Frivoll skole vurdert som kondemnabel. I kolonnen til høyre er den tekniske tilstanden lagt inn, for å synliggjøre et helhetsbilde.

Skole	Tilstandsgrad pedagogisk funksjonalitet	Tilstandsgrad teknisk standard
Eide skole	2	2
Fevik skole	0	1
Fjære barneskole	3	3 (rives)
Fjære ungdomsskole	2	2
Frivoll skole	3	2
Grimstad ungdomsskole	1	1
Holviga barneskole	3	3 (rives)
Jappa skole	2	1
Landvik skole	1	1
Langemyr skole og ressurscenter	2	2

Siden kommunestyret har vedtatt å bygge nye barneskoler på Fjære og i Holviga, blir Frivoll skole den skolen som står igjen med tilstandsgrad 3 når det gjelder pedagogisk funksjonalitet, og som er vurdert til å være kondemnabel i pedagogfaglig forstand. Slik skolen fremstår i dag, er den gammel med til dels store utbedringsbehov, og lite egnet til å ivareta den pedagogiske driften innenfor opplæringsloven og tilhørende forskrifter (herunder læreplaner). Det vises til avsnittet over hvor Frivoll skole blir presentert. I forbindelse med nåværende fokus på arbeid med fremtidig skolestruktur, vil det være riktig å ta opp til vurdering hva som er hensiktsmessig å gjøre med Frivoll skole.

4.4 Oppsummering av dagens situasjon

Gjennomgangen i dette kapittelet viser at de kommunale grunnskolene i Grimstad er svært forskjellig med hensyn til størrelse, elevgrunnlag, elevkapasitet og teknisk og pedagogisk tilstand.

Eide skole, som er lokalisert lengst vest i kommunen, er den minste skolen med 99 elever i skoleåret 2021/22. Fevik skole, som er lokalisert lengt øst i kommunen, er den største skolen med 651 elever i samme skoleår. For øvrig har kommunen en kombinasjon av store og små skoler. Grimstad kommune har faste skolekretsgrenser, og elevgrunnlaget tar utgangspunkt i hvor elevene er bosatt. Utgangspunktet er det såkalte «nærskoleprinsippet.»

Vurdering av elevkapasitet ved skolene gir en indikasjon på hvor mange elever den enkelte skole har plass til. Det foreligger ikke noe fast standard for beregning av elevkapasiteten ved skoler, slik det for eksempel gjør for barnehager. I dette dokumentet er det tatt utgangspunkt i et notat utarbeidet av Norconsult, på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Her anbefales det at et klasserom bør ha en arealnorm på minimum 2 m² per elev hvis det finnes grupperom eller tilleggsarealer i nærheten, og 2,5 m² per elev hvis klassen ikke disponerer et slikt tilleggsareal. Når det gjelder de spesialiserte klasserommene/arealene, kan det ikke settes et bestemt arealkrav, og arealene må vurderes konkret og skjønnsmessig.

Alle de kommunale grunnskolene i Grimstad har hatt en viss variasjon knyttet til elevtallsutvikling i den siste tiårs-perioden. Gjennomgangen viser at det er store variasjoner med hensyn til hvor nær skolene ligger i forhold til sin maksimale elevkapasitet. Likevel har både Eide skole, Landvik skole, Frivoll skole, Holviga ungdomsskole og Fevik skole hatt ledig elevkapasitet i siste tiårs-periode

(Fevik siden åpning av ny skole). Fjære barneskole, Holviga barneskole, Grimstad ungdomsskole og Jappa skole har hatt for liten elevkapasitet i deler av tiårs-perioden. Med to nye planlagte skoler, er det Grimstad ungdomsskole og Jappa skole som fortsatt vil ha utfordringer på dette området. Etter avviklingen av Fjære ungdomsskole, ble elevene der overført til Fevik skole. Dette har medført et større press på den delen av skolebygningen som rommer ungdomsskoleelevene, og barneskoleelevene har måttet avgi noe plass til de eldre elevene.

Samlet sett har Grimstad kommune ledig kapasitet (overkapasitet) knyttet til sine grunnskoler med et anslag på 333 elever i inneværende skoleår. Med ny Fjære barneskole, vil denne overkapasiteten være på 433 elever, og med ny Holviga barneskole med en elevkapasitet på 600 elever, vil den samlede overkapasiteten ligge på 683 elever.

Nye tilstandsrapporter knyttet til teknisk tilstand på de kommunale skolene, viser at de fleste bygninger har bruksslitasje og behov for større eller mindre utbedringer. Frivoll skole er den skolen som har størst behov for oppgradering til dagens standard. Tilstandsrapporten avdekker at en oppgradering til en moderne skole ikke er hensiktsmessig, da det vil påløpe store kostnader og byggetekniske utfordringer.

Våren 2019 ble det foretatt en pedagogfaglig tilstandsvurdering av de kommunale skolene. I denne gjennomgangen ble Holviga barneskole, Fjære barneskole og Frivoll skole vurdert som kondemnabile.

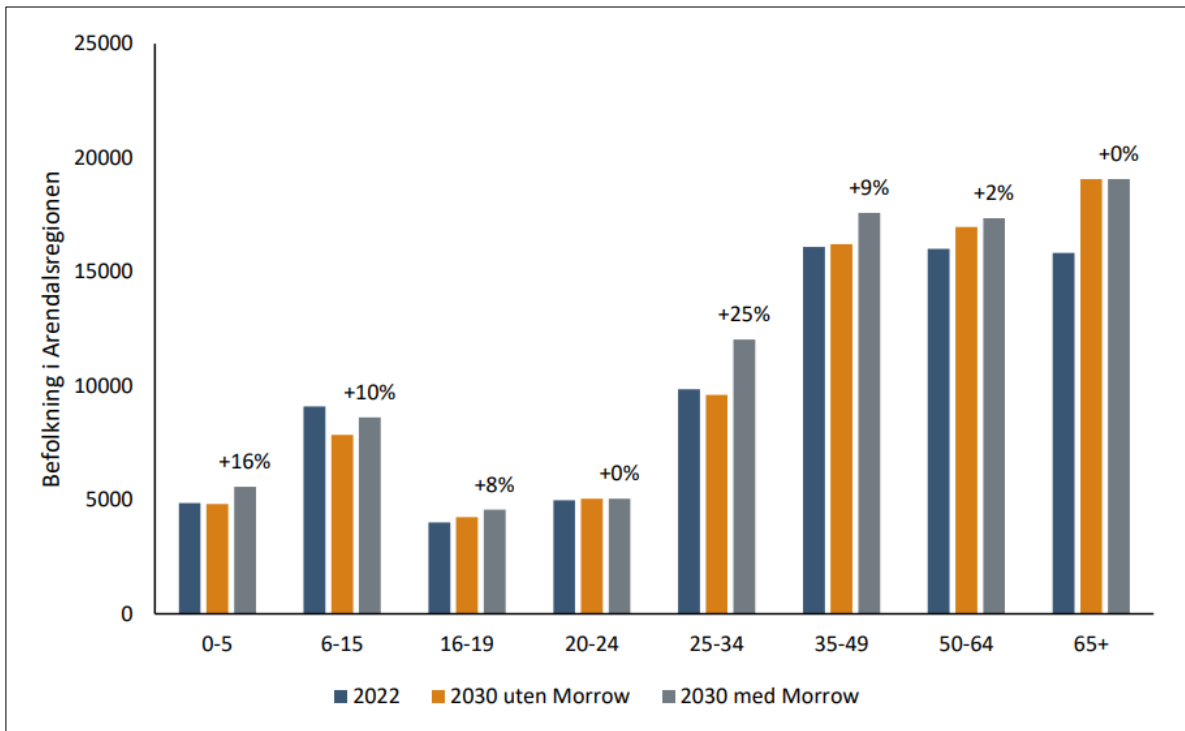
5 Forventet fremtidig demografiutvikling (ti års prognoser og fem års historie)

5.1 Bakgrunn og forutsetninger for befolkningsframskriving

Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider annethvert år befolkningsframskrivinger og er den sikreste kilden til framskrivinger. Siste oppdaterte befolkningsframskriving ble publisert august 2020. Neste befolkningsframskriving fra SSB er ventet å komme juli 2022. SSB sine befolkningsframskrivinger bygger på en modell som «forenkler» virkeligheten. Forutsetningene til SSB sine framskrivinger er basert på regionale forskjeller i demografisk atferd de siste ti årene kombinert med nasjonale antakelser om utviklingen frem mot 2050. Forutsetningene har en grad av usikkerhet, og følgelig vil de framskrevne resultatene være preget av det. Usikkerheten vil bli større jo lenger ut i framskrivingsperioden en ser. På grunn av systematikken i befolkningsutviklingen vet en mye om kommunenes befolkning på kort sikt. Kort fortalt, de aller fleste av innbyggerne i Grimstad vil til neste år være ett år eldre og fortsatt bo på samme sted. På lengre sikt må blir framskrivingene som nevnt mer usikre og lener seg i større grad på forutsetningene for å beregne befolkningen. SSB sitt hovedalternativ for befolkningsframskrivinger bør som et utgangspunkt legges til grunn for dimensjonering av det kommunale tjenestetilbudet. Imidlertid er det også viktig å se på lokale/regionale forhold som kan være med å påvirke framskrivingene. Slike lokale forhold kan være etableringer av store bedrifter lokalt eller i regionen, eksempelvis Morrowetableringen, infrastrukturiltak og bygging av store/attraktive boligprosjekter. Tilgjengelig tjenestetilbud, eksempelvis ny skole med god kapasitet, kan i seg selv også skape en attraktivitet lokalt, og med det være med å trekke til seg tilflyttere i spesifikke skolekretser.

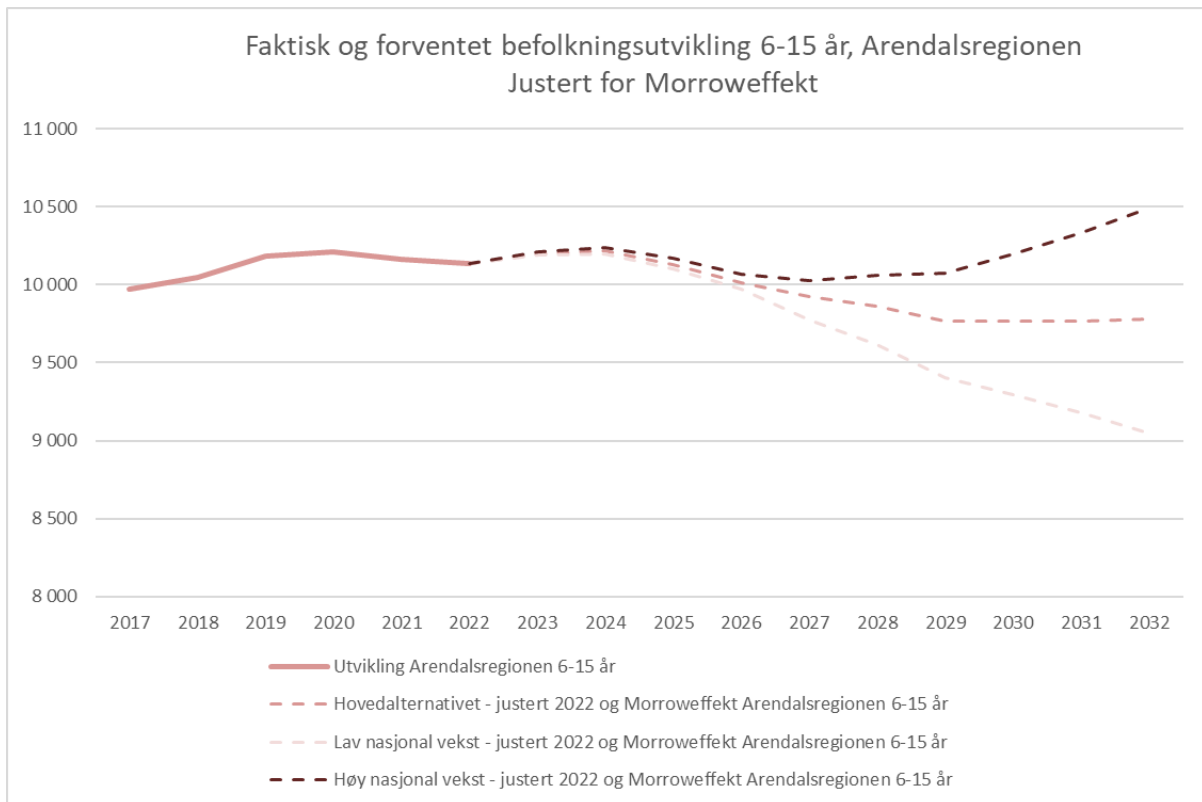
5.2 Faktisk og forventet befolkningsutvikling i Norge og Grimstad i perioden 2017-2032

Det er ventet at hele Arendalsregionen (Arendal, Grimstad, Tvedestrand og Froland kommuner) vil få en befolkningsvekst som er større enn hva de regionale befolkningsframskrivingene til SSB Grimstad angir. Dette som følge av Morrowetableringen. Agder fylksekommune og Arendal kommune har utarbeidet en rapport som tar for seg [ringvirkninger og samfunnseffekter av Morrows etablering i Arendalsregionen](#). Totalt er det ventet at Morrowetableringen alene vil gi en befolkningsvekst på ca 6 000 personer frem mot 2030. Dette er en befolkningsvekst som kommer i tillegg til den utviklingen man ellers venter. Den største veksten er ventet at kommer i aldersgruppen 25-34 år. Ser vi på aldersgruppen for grunnskolealder er ventet at befolkningsutviklingen ikke vil reduseres så mye som den ellers hadde gjort uten Morrowetablering. Grafen under viser modellet befolkningsutvikling i Arendalsregionen med og uten effekter som følge av Morrowetableringen.

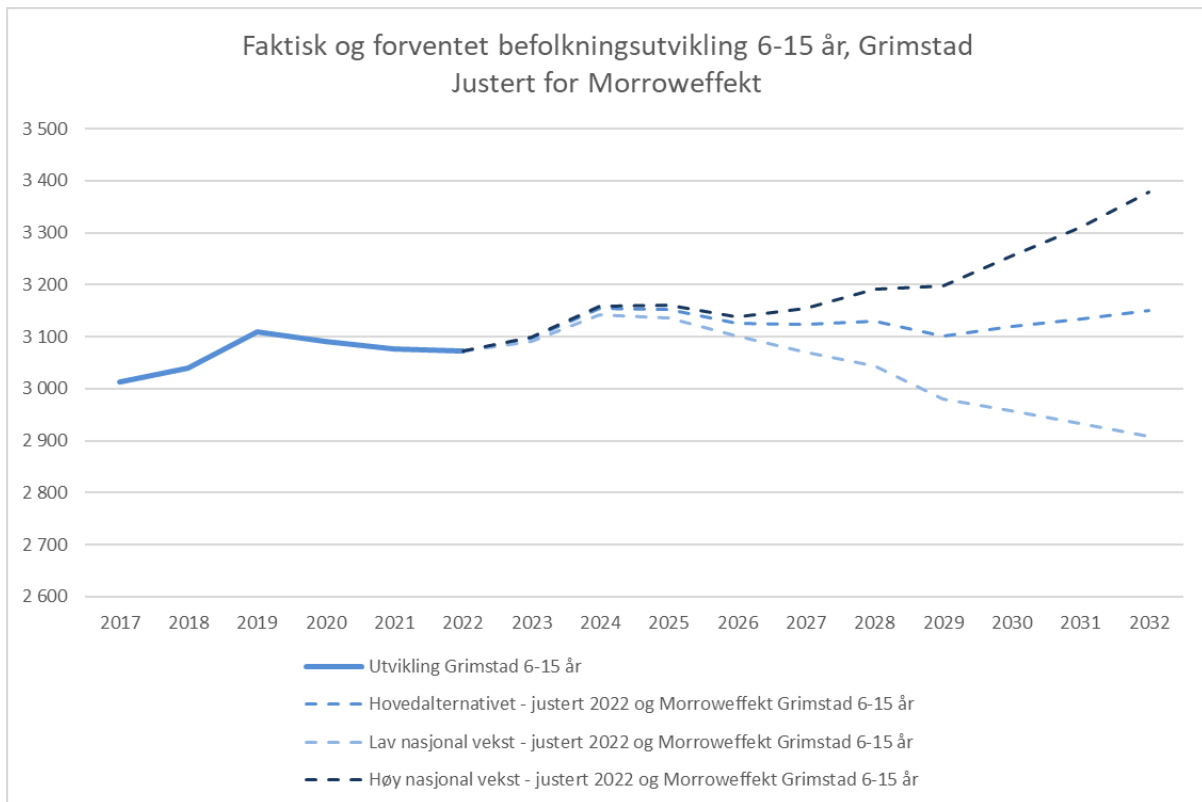
Kilde: Menons rapport om ringvirkninger og samfunnseffekter av Morrows etablering i Arendalsregionen.

Fra grafen over ser vi at antall innbyggere i grunnskolealder er ventet å bli ca. 10 % høyere i 2030 med Morrowetablering, sammenliknet med antallet dersom det ikke blir Morrowetablering. For regionen sett under ett, er det likevel ventet at befolkningen i denne aldersgruppen er lavere i 2030 enn hva den er i 2022, selv med Morrowetablering. Videre er det slik at analyserapporten bygger på Statistisk sentralbyrå sitt hovedalternativ for befolkningsframskriving. Legger vi samme forutsetninger, 10 % vekst, på SSB sine alternativer for henholdsvis *høy nasjonal vekst* og *lav nasjonal vekst*, så får en frem de samlede virkningene av Morroweffektene sammenstilt med SSB sine alternativer. Sammenstillingen er en forenkling, men vil likevel gi en et blikk sannsynlig scenarier for framtiden. Henholdsvis høy og lav nasjonal vekst fra SSB angir om det er ventet henholdsvis høy og lav innvandrings og fødselsoverskudd. Ser en på alternativet hvor SSB sin høye nasjonale vekst slår til, samtidig som Morrowetableringen kommer (ytterligere 10 % flere i befolkningsgruppen), vil befolkningsgruppen i regionen øke med ca 400 personer frem mot 2030 (ca 4 % flere enn hva det er i dag). Se grafen under for faktisk og forentet befolkningsutviklingen i perioden 2017-2032 i tre forskjellige alternativer inkludert Morroweffekt.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Menons rapport om ringvirkninger og samfunnseffekter av Morrows etablering i Arendalsregionen.

Brytes tallene ytterligere ned, og det sees kun på for Grimstad, vil hovedalternativet inkludert Morroweffekten gi ca. tilsvarende antall innbyggere i grunnskolealder i 2030 sammenliknet med 2022. Høy nasjonal vekst (høy innvandring, høy innenlands innflytting og høyt fødselsoverskudd) vil gi nesten 200 flere innbyggere i grunnskolealder i 2030 sammenliknet med 2022. I alternativet med lav nasjonal vekst, vil det bli nedgang, tross Morrowetablering. Se for øvrig grafen under for utvikling i de tre respektive alternativer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Menons rapport om ringvirkninger og samfunnseffekter av Morrows etablering i Arendalsregionen.

For å ha et bakteppe hvor vi ser på befolkningsframskrivingen for Norge sett i SSB sine tre alternativer (hoved, høy og lav), er det verdt å merke seg at selv i alternativet for høy nasjonal vekst (høy innvandring og høyt fødselsoverskudd) er det ventet en betydelig nedgang fra ca. 640 000 innbyggere i aldergruppen 6-15 i 2022 til snaut 620 000 i 2030. Hovedregelen ute i kommunene er også at det er ventet nedgang i elevtallet i grunnskolen de nærmeste årene. Dersom regionen og Grimstad kommune likevel skal få en vekst innenfor aldersgruppen, må det følgelig skje pga. høy nasjonal innflytting og innvandring.

5.3 Hvor i kommunen endringene ventes å inntreffe

Basert på historisk boligbebygging (boliger som faktisk er bygget) har Grimstad kommune en relativt stor boligreserve i form av ferdig regulerte boliger og avsatt arealer til fremtidig boligområder i kommuneplanens arealdel. Det er ca. 2 000 regulerte boliger, og et veldig konservativt anslag antall potensielle boliger i fremtidig boligområder i kommuneplanen er 2 000 – 2 500. I tillegg ble det i forbindelse ATP-arbeidet for Arendalsregionen gjennomført en [fortettingsanalyse](#) i 2018. Den tilsa at det var et teoretisk restpotensial på ca. 2 500 boliger innenfor allerede utbygde områder.

Det er en god teoretisk boligreserve i alle de respektive skolekretsgrenser. Sånt sett kan veksten potensielt sett komme i flere eller alle skolekretsgrenser. Likevel er det enkelte skolekretser hvor potensialet imidlertid er større enn andre. Holviga skolekrets peker seg ut som den skolekretsen hvor boligreserven er størst. Innenfor denne skolekretsgrensen ligger anslagsvis 40 % av boligpotensialet for hele kommunen. Det oppleves også som Holviga skolekrets er den skolekretsen som de siste årene har hatt størst utvikling, og som fortsatt er under stor utvikling. Dette dreier seg om store boligutbygginger som Støle, Campus, Morholtlien, Aagre, m.fl. En ny barneskole i skolekretsen vil i seg selv være med på gjøre skolekretsen enda mer attraktiv, og med det potensielt sett kunne øke tilflyttingen til akkurat denne skolekretsen.

6 Skolestruktur og økonomi

6.1 Driftskostnader skole

Kostnadene for skoledrift utgjør en vesentlig andel av kommunens driftskostnader.

Driftskostnadene for Grimstad barne- og ungdomskoler som vises i kommunens resultatregnskap består av tre kategorier: Operativ skoledrift, byggmessig drift og kapitalkostnader.

Kostnader til operativ skoledrift er i hovedsak kostander til personell og læremidler. Disse kostnadene inngår i oppvekstsektorens budsjett.

Kostnader til byggmessig drift er kostnader knyttet til byggmessig drift og vedlikehold av skolebyggene. Kostnadene inngår i budsjett til samfunn- og miljøsektoren.

Kapitalkostnader relatert til skoledrift er kostander knyttet til avdrag og rente på gjenværende lån på de ulike skolebyggene. Kostnadene inngår i budsjettet til kapitalkostnader under finansområdet.

Kostnader operativ skoledrift

Kostnader operativ skoledrift for de ulike skolene var i 2021 som følger:

Skole	Antall elever 2021/22	(tall i kr 1000)	
		Kostnader operativ skoledrift 2021	Kostnader operativ skoledrift 2021 per elev
Grimstad ungdomsskole	362	32 537	89,9
Fevik skole	651	53 421	82,1
Eide skole	99	9 464	95,6
Jappa skole	320	25 799	80,6
Frivoll skole	141	11 865	84,1
Landvik skole	415	32 211	77,6
Holvika barneskole	401	29 268	73,0
Holviga ungdomsskole	150	16 061	107,1
Fjære barneskole	283	22 786	80,5
Samlet	2822	233 412	82,7

I henhold til ressursallokeringsmodellen, som fordeler det samlede skoledriftsbudsjettet ut på enkeltskolene, finansieres skolene i hovedsak etter elevgrunnlag og med et tillegg for antall fremmedspråklige elever. Alle skolene har dessuten et fast beløp for finansiering for administrasjon. I samsvar med fordelingsmodellen, mottar skoler med ungdomsskoleelever noe høyere finansiering enn skoler med barneskoleelever.

Kostnader byggmessig drift

Kostnader byggmessig drift for de ulike skolene var i 2021 som følger. I tabelltallene for byggmessig drift er felleskostnader som vaktmestertjenester, renhold, forsikring mv fordelt ut forholdsmessig på skolene.

		(tall i kr 1000)	
Skole	Antall elever 2021/22	Kostnader byggmessig drift 2021	Kostnader byggmessig drift 2021 per elev
Grimstad ungdomsskole	362	4 345	12,0
Fevik skole	651	5 864	9,0
Eide skole	99	1 625	16,4
Jappa skole	320	2 985	9,3
Frivoll skole	141	1 611	11,4
Landvik skole	415	3 808	9,2
Holvika barneskole	401	3 311	8,3
Holviga ungdomsskole	150	2 353	15,7
Fjære barneskole	283	3 121	11,0
Samlet	2822	29 022	10,3

Samlede driftskostnader operativ skoledrift og byggmessig drift av skolebyggene i 2021 var samlet sett som følger:

		(tall i kr 1000)	
Skole	Antall elever 2021/22	Samlede driftskostnader 2021	Samlede driftskostnader per elev 2021
Grimstad ungdomsskole	362	36 882	101,9
Fevik skole	651	59 285	91,1
Eide skole	99	11 089	112,0
Jappa skole	320	28 784	90,0
Frivoll skole	141	13 476	95,6
Landvik skole	415	36 019	86,8
Holvika barneskole	401	32 579	81,2
Holviga ungdomsskole	150	18 414	122,8
Fjære barneskole	283	25 907	91,5
Samlet	2822	262 434	93,0

Kapitalkostnader skoledrift

Når det gjelder eventuelle kapitalkostnader for de ulike skolebyggene, betraktes disse i et porteføljeperspektiv. Noen av de eldre byggene er helt nedbetalt og har ingen kapitalkostnader, eksempelvis Fjære barneskole og Holviga barneskole. Andre skolebygg som finansiert med lån av nyere dato vil medføre løpende finanskostnader som avdrag og rente i kommunens resultatregnskap. Lån til skolebygg skal nedbetales innen 40 år, og medfører løpende kapitalkostnader inntil de er nedbetalt og innfridd.

Alle kapitalkostnader til oppføring av skolebygg er imidlertid å betrakte som såkalt sunn kost. Det vil si at kapitalkostnader som allerede er etablert gjennom finanseringen av oppføring av skolebygg, lar seg i liten grad endre etter at finanseringen er etablert. Handlingsrommet for å påvirke kapitalkostnadene ligger perioden før skolebyggene oppføres og finansieres. Ved å etablere en effektiv skolestruktur med sikte på en tilpasset og ikke unødig stor reservekapasitet, kan man redusere låneopptrekk og derved kapitalkostnadene.

6.2 Investeringsprogram 2022 – 2029, vedtatte investeringer i nye skolebygg og demografiutvikling

Kommunens investeringsprogram som vedtatt i desember 2021, er større og mer omfattende og kapitalkrevende enn på lang tid. Det legger opp til å gjennomføre nettoinvesteringer på over 1 milliard kroner i løpet av handlingsprogramperioden 2022-2025. Blant de største investeringene som ligger inne i programmet er som kjent to nye skolebygg for barneskoler i kommunen. En ny skolebygning som skal erstatte dagens Fjære barneskole og en ny skolebygning som skal erstatte dagens Holviga barneskole.

Det er avgjort at Fjære skal dimensjoneres for 350 elever, en økning på 50 elever fra tidligere prosjektstørrelse. Total bruttoramme for skolen i siste kalkyle viser kr 214 millioner.

Det er videre i handlingsprogrammet lagt til grunn at nye Holviga barneskole dimensjoneres for 600 elever. Men forutfor endelig avgjørelse om dimensjonering, ble forutsatt at det foretas en utredning knyttet til kommunens skolestruktur, skolegrenser, skolekapasitet og skolebygg slik at man tar beslutningen om dimensjonering i et helhetlig perspektiv. Man ønsker å sikre at den nye skolen dimensjoneres slik at møter fremtidige behov og sikrer en best mulig total samlet ressursutnyttelse for kommunens skolebygg. Den herværende rapporten er ment å være et svar på dette. Gitt en skolestørrelse på nye Holviga barneskole på 600 elever, som lagt til grunn i handlingsprogrammet, er den estimerte brutto kostnadsrammen fra november 2021 kr 376 mill. Kalkylen er basert på et skolebygg i tilsvarende standard som nye Fjære barneskole.

De ovennevnte investeringskalkylene for nye barneskoler er basert på markedssituasjonen per oktober 2021. Det har vært en unormal høy prisvekst for byggevarer siste tiden. Det er først når man har fått prosjektene ut på anbud og priset dem i en offentlig anskaffelseskonkurranse at man har et sikrere bilde av hva de endelige investeringskostnadene vil bli. Det som uansett er klart allerede nå, er at de to nye skolebyggene for Fjære barneskole og Holviga barneskole, vil legge beslag på store deler av kommunens investeringsmidler i den kommende handlingsperioden.

Det som også synes klart allerede nå, er at demografien blant kommunens innbyggere forventes å endre seg i den samme handlingsperioden og i perioden utover denne. Prognosene, som vist i kapittel 5 viser at andelen eldre innbyggere vil tilta, mens andelen unge i skolepliktig alder vil gå ned. Med en økende andel eldre innbyggere, er det rimelig å legge til grunn at en større andel av kommunens videre investeringsprogram vil gjelde investeringer utenfor oppvekstsektoren, og da sannsynligvis i første rekke innen helse- og omsorgsektoren. Det vil på kort og mellomlang sikt være et svært begrenset rom for ytterligere investeringer i skolebygg, når det vedtatte investeringene for Fjære barneskole og Holviga barneskole er gjennomført.

6.3 Gjeld, belåningsgrad og begrensninger i økonomisk handlingsrom

Utover i økonomiplanperioden stiger gjeldsgraden som følge av finansieringen av de store investeringene. Ved en høyere gjeldsgrad går en økende del av driftsmidlene for å dekke kapitalkostnader. Det blir da enda viktigere at driftsbudsjettene i de operative sektorene holdes. Dersom man ikke klarer å overholde driftsbudsjettene i sektorene, vil det foreslåtte investeringsprogrammet med låneopptak ikke være forsvarlig og måtte justeres. Det omfattende investeringsprogrammet i den kommende handlingsperioden, medfører altså en betydelig vekst i kommunens gjeld, belåningsgrad og kapitalkostnader. Økt gjeld i kombinasjon med et høyere rentenivå, medfører at kommunen må bruke en stadig større andel av sine driftsmidler til å dekke kapitalkostnader som avdrag og rente. I takt med økte kapitalkostnader reduseres også det fremtidige handlingsrommet for kommunen til å bruke driftsmidlene til andre formål. Justert

lånegjeld, fratrukket startlån (for videre utlån) og ubenyttet lånemidler defineres i kommunens finansreglement som justert gjeld. Justert gjeld gir et bilde av kommunens netto gjeldsbelastning.

Utviklingen i kommunens justerte gjeld i budsjett og økonomiplanen som vedtatt i desember 2021, er beregnet som følger:

(tall i mill kr)	2022	2023	2024	2025
Justert gjeld	1 319	1 536	1 933	2 357
Gjeldsgrad justert gjeld	71 %	82 %	102 %	123 %

I takt med en økning i gjeld i kommunens balanse, øker også kapitalkostnadene. I budsjett og økonomiplanen er det beregnet som følger:

(tall i mill)	2022	2023	2024	2025
Rentekostnader	48	52	64	70
Avdrag	6	73	90	95
Samlet kapitalkostander	114	125	154	175

Som det fremkommer, vil kapitalkostandene utgjøre en stadig større del av kommunens kostnader. Med et økende rentenivå, vil dette kunne gi enda større utslag. Det er derfor viktig at man ikke fortar investeringer som er større enn det det er behov for slik at man ikke pådrar seg mere gjeld enn nødvendig.

Med de to nye skolebyggene vedtatte og prognosene for demografiutviklingen i kommunen, er det å forvente at ytterligere investeringer i nye skolebygg i kommunen utover Fjære og Holviga, ikke er økonomisk realistisk å realisere på lengre tid. Man må derfor sikre en fremtidig bærekraftig skolestruktur med de skoleprosjektene som allerede ligger inne i investeringsprogrammet.

6.4 Kostnader ved for stor reservekapasitet

Det er viktig at kommunen har skoler og en skolestruktur som sikrer et tilstrekkelig antall skoleplasser og med en fornuftig reservekapasitet. Ved bygging av nye skoler må man ta høyde for at fremtidige endringer i elevmassen over tid kan endres og at behovet for antall skoleplasser vil kunne øke. Det er derfor viktig at man bygger nye skoler tilstrekkelig store for å kunne håndtere et eventuelt økt forventet behov.

Samtidig er det slik at en for stor reservekapasitet på antall elevplasser med skoler som er større enn det faktiske behovet, medfører økte kostnader. Bygging og oppføring av skoler med for stor overkapasitet medfører unødige kapitalkostnader i form av avdrag og rente. Om man tar utgangspunkt i en snittbetragtning av de siste investeringskalkylene på de nye barneskolene på Fjære og Holviga, viser de en brutto investeringskostnad på i overkant kr 0,6 millioner per elevplass med et tilsvarende et lånebehov på i underkant av kr 0,5 millioner. Om man bygger en skole med 100 plasser større enn behovet, gir dette følgelig et økt lånebehov på kr 48 millioner årlige kapitalkostnader i form av økt avdrag og rente dette fører med seg.

I tillegg er det slik at en skolestruktur og skoler som har en for stor kapasitet i bygningsmasse, vil pådra seg unødige kostnader for drift og vedlikehold av skolebyggene som er større enn det faktiske arealbehovet. I en skolestruktur hvor kapasiteten er tilpasset behovet, vil man sikre at det ikke brukes unødige midler til kapitalkostnader og driftskostnader til skolebyggene, og derved

bedre legge til rette for at midlene i stedet kan vært benyttes til andre formål, for eksempel til undervisningssektorens egne operative driftsbudsjetter.

6.5 Kostnadsstruktur og skalaeffekter relatert til størrelse på skolebygg

Det vil være såkalte skalaeffekter knyttet til oppføring og drift av skolebygg. Med dette menes at det samlet sett er rimeligere, både kapitalmessig og driftsmessig å bygge og drifte en større skole med 600 elever enn å bygge og drifte en skole med 400 elever og en skole med 200 elever. Ifølge erfaringstall og vurderinger fra bygge bransjen, vil det være noe skalfordeler på investeringsiden ved å bygge større enheter fremfor flere mindre enheter med samlet samme kapasitet. Større bygg har gjerne et mer økonomisk gunstig forholdstall mellom areal til undervisningsformål og areal som ikke er til undervisningsformål (dvs. kontorer, drift, ganger, trapper, lager), enn hva mindre skolebygg vil kunne ha.

De største skalfordelene mellom store skolebygg sammenlignet med mindre skolebygg, er imidlertid knyttet til besparelser i driften. Større bygg er mer arealeffektive å drifte enn mindre bygg. Større bygg har gjerne et mer økonomisk gunstig forholdstall mellom areal til elevene og annet areal, enn hva mindre skolebygg vil kunne ha. Dette gjør at driftskostnader målt per elevplass, vil være lavere ved større skolebygg enn ved mindre skolebygg.

Det vil altså, alt annet like, lønne seg å oppføre ett større skolebygg på 600 elevplasser, enn to mindre skolebygg på hhv 400 og 200 elevplasser. Teknisk sett er det Frivoll skole som er i dårligst stand av skole byggene revet.

Ved en reduksjon i antallet skoler fra 9 til 8, og en avvikling av Frivoll vil det, i tillegg til sparte kapitalkostnader ved oppføring av en ny større skole fremfor to mindre, også kunne ligge besparelse på operativ skoledrift og byggmessig drift. Hvor store slike besparelser blir, vil blant annet avhenge av teknisk standard på bygg/vedlikeholdskostnader, arealeffektivitet og hvordan nye kretsgrenser settes. Forut for en endelig beslutning av eventuelt avvikling av Frivoll skole, vil dette utredes nærmere.

I en situasjon hvor det er lange avstander, kan skysskostnadene bli høye og være med å påvirke og endre konklusjonen om at et større bygg er mer lønnsomt enn to mindre bygg. Andre forhold knyttet til ulemper for skolebarn ved skoleskyss vil også tillegges vekt i en slik vurdering. For skoler som ligger relativt nær hverandre i avstand, som eksempel barneskolene Holviga og Frivoll og Landvik, vil ikke skysskostnader endre på konklusjonen om at ett nytt større skolebygg samlet sett er langt mer økonomisk å både oppføre og å drifte, enn å oppføre og drifte to nye mindre skolebygg med samlet tilsvarende kapasitet.

I hvilken grad skysskostnadene vil øke ved en endring av skolestruktur vil avhenge av hvor kretsgrensene settes. I en ny skolestruktur med en skole mindre på sikt, vil kretsgrensene trekkes på ny og med sikte på korstest mulig vei for elevene og lave skysskostnader.

6.6 Kort oppsummering skolestruktur og økonomi

Oppsummert vises at drift av kommunens skolebygg utgjør en vesentlig del av kommunens kostnader. Samlet sett påløpt i 2021 kr 262 millioner i operativ skoledrift og byggmessig drift.

Kommunens vedtatte investeringsprogram med to nye skoler viser en stor vekst i kommunens gjeld og kapitalkostnader. Når både gjeldsnivået og rentenivået øker samtidig, slik forventningene er nå, vil kapitalkostnadene utgjøre en stadig større del av kommunens løpende kostnader.

Med en forventet demografiendring hvor andel eldre blir stadig større, er det å forvente at fremtidige og nye investeringsprosjekter i stor grad vil relateres til helse- og omsorgssektoren og ikke til oppvekstsektoren. Dette tilsier at det ikke vil være rom for flere nye skolebygg enn Fjære og Holviga barneskole på uoverskuelig tid.

De økonomiske forholdene tilsier at man ikke bør bygge større skolebygg enn det er behov for, og at man bør ha en mest mulig tilpasset skolestruktur og kapasitet som er tilpasset behovet. En skolestruktur som er større en behovet, medfører unødige kostnader, både kapitalkostnader og driftskostnader. Å oppføre større skolebygg som er unødig store målt mot det forventede behovet, vil være unødig belastende for kommunens økonomi. De samme ressursene kunne i stedet vært brukt til undervisningsformål. Samtidig er det viktig at strukturen har en fornuftig reservekapasitet og slik sett er robust for kortsiktige endringer i behovet for nye elevplasser.

Å oppføre en større skole er økonomisk sett rimeligere, både kapitalmessig og driftsmessig enn å oppføre to mindre skoler med samlet sett tilsvarende kapasitet. Om det er eldre skolebygninger i dagens struktur som på noe sikt ikke vil kunne anvendes på grunn av for dårlige byggtekniske og byggmessige pedagogiske forhold, vil det være økonomiske fornuftig å hensynta dette nå i vurderingen av dimensjoneringen av nye Holviga barneskole.

7 Hvilken betydning har skolestørrelse for trivsel og læringsutbytte i skolen?

Skolestørrelse er gjerne et tema som blir belyst når kommuner planlegger å bygge nye skoler eller vurderer skolenedleggelse. Det finnes imidlertid lite forskning i Norge som omhandler skolestørrelse og eventuelle effekter små og store skoler har på for eksempel elevenes læringsutbytte, læringsmiljø og lærere. I avsnittene under, har vi presentert bidrag som enten er anerkjent norsk eller internasjonal forskning.

7.1 Metodiske utfordringer

Det er metodiske utfordringer knyttet til å se på sammenhengen mellom for eksempel skolestørrelse og elevpresentasjoner. En empirisk undersøkelse av PISA i de nordiske landene med problemstilling knyttet til om økt skolestørrelse gir bedre elevresultater (NTNU 2014), viser dette. Her ble det avdekket hvordan studier kunne gi forskjellige resultater fordi man blant annet benyttet forskjellige resultatmål, at det ikke er enighet om hva som er den beste måten å måle skolestørrelsens påvirkning på elevprestasjoner, og at det kan være en utfordring å ha kontroll på flest mulig av andre variabler som har innflytelse på elevenes læring. Det er vanlig å kontrollere for variabler som foreldres utdanningsnivå, kjønn, omfang av spesialundervisning, økonomiske ressurser, læreres kompetanse, elevenes resultater på nasjonale tester, eksamensresultater o.l. Vanskeligere er det å kontrollere for foreldrenes interesse for skolegang, elevenes indre motivasjon, kjennetegn ved undervisningen eller læringsmiljøet i skolen. Mange studier undersøker også elever på forskjellig klassenivåer, og dette bidrar til utfordringer med å sammenligne resultater fra ulike studier.

Mye av forskningen rundt skolestørrelse kommer dessuten fra USA, og disse er ikke nødvendigvis generaliserbare til Norge og Norden. Idet de amerikanske skolene ofte er store institusjoner med langt flere elever enn det som er vanlig i Norge

7.2 Forskningsbidrag

Studier på skolestørrelser deles ofte i to grupper, de som fokuserer på kostnader, og de som fokuserer på læringsutbytte og læringsmiljø. I dette avsnittet ser vi spesielt på eventuelle effekter knyttet til læringsutbytte og læringsmiljø gjennom ulike forskningsbidrag.

Først presenteres en rapport fra 2022 utarbeidet av Senter for Praksisrettet Utdanningsforskning (SEPU). Rapporten presenterer en kunnskapsoppsummering om sammenhengen mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i grunnskolen. Kunnskapsoversikten inneholder både internasjonale og norske studier, og det er kun inntatt forskningsbidrag fra de siste 20 årene. Når det gjelder sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læringsresultater, viser kunnskapsoversikten at skolestørrelse har relativt liten betydning, men at det likevel ser ut til å være hensiktsmessig at skolene er av en viss størrelse. I flere av studiene diskuteres det om det er mulig å finne et «vippepunkt» for når skoler blir så store at de sannsynligvis har en noe negativ effekt på elevenes læring. Dette vippepunktet kan variere fra rundt 500 elever til rundt 700 elever. Felles for disse studiene er at resultatene viser at barneskoler må bli svært store før det har en reell negativ betydning for elevenes prestasjoner. Studiene avdekker videre at ungdomsskoleelever «tåler» større skoler enn barneskoler, før det får en tilsvarende negativ effekt på elevenes prestasjoner.

Av nordiske studier, nevnes Ramstad (2014) sine analyser av PISA-resultatene fra de nordiske landene. Resultatene viser at det er en signifikant positiv effekt av skolestørrelse innen både matematikk, lesing og naturfag. Det innebærer at elever ved større skoler har en økt sannsynlighet for bedre skolefaglige prestasjoner enn elever i mindre skoler når det kontrolleres for

bakgrunnsvariabler. Effekten av skolestørrelse er større i Norge og Sverige enn den er i Finland, noe de mener kan skyldes mindre variasjon i læreres kompetanse i Finland. Videre viser analysene at minoritetselever og elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn har mindre positiv effekt av skolestørrelse enn øvrige elever.

Når det gjelder skolestørrelse og elevenes trivsel, fremheves studien til Wendelborg, Røe og Buland (2018). De baserer sine analyser på utarbeidede rapporter fra elevundersøkelsen, med bakgrunnsvariabler som ikke er tilgjengelig i den åpne resultatportalen. De finner i hovedsak ingen forskjeller i trivsel for elever på skoler med ulikt antall elever. Det er imidlertid en svak tendens til at elevene ved de minste skolene i grunnskolen rapporterer noe lavere trivsel enn elevene ved de største skolene, men forskjellen er ikke stor. Dette bekreftes i en undersøkelse fra Wendelborg (2021). Da er det selve elevundersøkelsen fra 2020 som er datagrunnlaget.

Når det gjelder skolestørrelse og mobbing, presenterer SEPU sin oppsummeringsrapport både en metaanalyse med 31 studier (Azerdo, Rinaldi, Moares, Lyvy og Menezes, 2015) og to rapporter basert på elevundersøkelsen (Wendelborg, Røe & Buland, 2018 og 2021). Studiene viser ingen klare sammenhenger mellom antall elever på skolen og omfang av mobbing. Omfanget av mobbing forklares av andre variabler enn størrelsen på skolen.

Av andre forskningsbidrag, vises det til en doktorgradsavhandling fra NHH (2017). Der undersøkte Helge Sandvig Thorsen hva som skjedde med elevene etter nedleggelse av 76 ungdomsskoler i perioden 1989-2009. Dette var små skoler i distriktene. Resultatene viste at elevene ikke presterte dårligere når den lokale skolen ble avvirket, og de ble tvunget til å begynne på annen, større skole. Studien viste et svakt fall i standpunkt karakterene til elever som ble rammet av skolenedleggelse, men det var ikke satt i sammenheng med at overgangen til stor skole var vanskelig eller at utdanningskvaliteten var dårligere på de store skolene. Doktoravhandlingen påviste at store og små skoler praktiserte ulik karaktersetting, og at det kom til syne et større avvik mellom standpunkt karakterer og eksamens karakterer ved små skoler. Ifølge avhandlingen viste dette en tendens til at lærere ved små skoler overvurderer elevene sine, og at det må advares mot å sette en slik svak nedgang i sammenheng med skolekvalitet.

Grete Sørensen Vaaland, førsteamanuensis ved Nasjonalt senter for læringsmiljø og atferdsforskning i Stavanger, har understreket at skolestørrelse ikke avgjør hvordan det er å være elev på skolen (NRK, 2017) det er først og fremst klassen som er viktigst for hvordan elever trives på skolen. Hun understreker at utfordringene på en stor skole vil kunne være veldig like de utfordringene en har på en liten skole.

Et stort forskningsprosjekt som ikke er norsk, men som likevel bør nevnes i forbindelse med hva som har betydning for elevens læringsutbytte, er sammenfattet i boken Synlig læring (Visible Learning). Her analyserer og drøfter professor John Hattie 138 ulike variablers betydning for elevens læringsutbytte. Analysen bygger på 800 metaanalyser, som igjen er bygget på ca. 50 000 studier omkring hva som har effekt på læring. Variablenes betydning uttrykkes i effektstørrelser slik de fremgår av de forskjellige studiene Hattie bygger sin forskning på. Effekter fra 0,00 til 0,19 innebærer i Hatties studie ingen effekt, 0,20-0,39 liten effekt, 0,40 til 0,59 middels effekt og effekt over 0,60 stor effekt. Alle variablene beskrives i boken ut fra effektmål. Hatties vurdering er at vi ikke bør legge vekt på tiltak i skolen som har mindre effekt på elevens læringsutbytte enn 0,40. Hattie rangerer skolestørrelse på 59. plass med et effektmål på 0,43. I lys av redegjørelsen over, vil skolestørrelse i Hatties forskning ikke ha vesentlig betydning for elevenes læring. Hatties analyse på dette område samsvarer dermed i høy grad med norsk forskning. Det som imidlertid Hattie fremhever som betydningsfulle effektmål, er forhold som formative vurderinger og gode tilbakemeldinger fra lærer, trygt og godt læringsmiljø, lærerens tydelighet, samt gode lærer-

elevrelasjoner. Av forhold utenfor skolen, fremheves hjemmemiljø, sosioøkonomisk status til foreldre og foreldreengasjement.

7.3 Hva vi ser i Grimstad

Det er vanskelig å sammenligne små og store skoler i Grimstad. Det er få skoler som vil inngå i sammenligningsgrunnlaget og det er publiseringsregler knyttet til de minste skolene.

Analysebrettet for statistikk som Utdanningsdirektoratet har utarbeidet, lar oss heller ikke enkelt sammenligne enkeltskoler i samme kommune med hverandre. Man kan sammenligne en definert skole med de andre skolene i kommunen, i fylket eller i landet for øvrig. Vi har derfor valgt å sammenligne den minste barne- og ungdomsskolen med de andre (samlekategori) i egen kommune.

Elevundersøkelsen gir kunnskap om elevenes subjektive oppfatning av skole- og læringsmiljø. Informasjonen fra undersøkelsen skal danne grunnlag for kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet. Det er imidlertid viktig å påpeke at størrelsen på utvalget og svarprosent har betydning for resultatene. Det er for eksempel vanligvis større spredning eller variasjon i svarene jo mindre utvalget er.

Trivselsindikatoren for kommunens minste barneskole (Eide skole med 99 elever i inneværende skoleår) sammenlignet med de andre kommunale skolene i Grimstad, viser at elevene i inneværende skoleår rapporterer noe høyere trivsel på den minste skolen sammenlignet med de andre skolene i Grimstad. Resultatene er for de seks siste skoleårene. For fire av skoleårene rapporterer elever fra den minste skolen lavere trivsel enn for de andre skolene. I skoleåret 2020/21 er skåren for trivsel lik mellom de to kategoriene. Resultatene indikerer at skolestørrelse ikke har vesentlig betydning for trivsel i Grimstad.

Til å belyse en liten ungdomsskole i Grimstad, har vi valgt ut Holviga ungdomsskole med sine 150 elever. Denne sammenlignes med de andre kommunale skolene i kommunen. Av resultatene her ser vi at elevene på Holviga ungdomsskole rapporterer noe lavere trivsel i tre av de seks skoleårene. For to av skoleårene var skåren for henholdsvis Holviga ungdomsskole og de andre skolene lik. For ett år har vi ikke tall for Holviga ungdomsskole. Forskjellene er marginale, og resultatene indikerer ikke at skolestørrelse har vesentlig betydning for trivsel i Grimstad.

Formålet med nasjonale prøver er å gi skolen kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Informasjonen fra prøvene skal danne grunnlag for undervisningsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivåer i skolesystemet. Nasjonale prøver er en indikasjon på elevenes læringsutbytte, men forteller ikke hele sannheten om en skole eller en kommune. Det er derfor viktig å se resultatene fra nasjonale prøver i sammenheng med annen informasjon om skolen eller kommunen.

Opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til enkeltindivider regnes som personopplysninger, og det er derfor utarbeidet publiseringsregler knyttet til statistikken. Det er ikke anledning til å publisere detaljer fra våre minste skoler – det er for få elever per trinn. Overordnet kan vi likevel si at våre to minste barneskoler (Eide skole og Frivoll skole) har hatt mye større variasjon på nasjonale prøver i både lesing, regning og engelsk når vi sammenligner med de større skolene i kommunen, i fylket og landet for øvrig. Dette er naturlig da en enkelt elev som presterer svært godt eller svært dårlig vil påvirke gjennomsnittet mye mer på en liten skole enn på en stor skole. Det er altså stor usikkerhet knyttet til å fortolke resultatene og vi kan ikke konkludere med at de små skolene i kommunen er bedre eller dårligere enn de skolene som er større.

7.4 Oppsummering betydning av skolestørrelse

Det er relativt sett lite forskning på sammenhengen mellom skolestørrelse og elevenes resultater og trivsel. Mye av forskningen er dessuten internasjonal. I en drøfting av skolestørrelsens betydning, er det derfor avgjørende å ha en forståelse av hva som vurderes som små og store skoler. Store skoler i Norge er middels store skoler i internasjonal sammenheng, og en middels stor skole i Norge vil regnes som en liten skole utenfor Norge (SEPU 2022:18).

Hovedkonklusjonen fra de forskningsbidragene som er gjengitt ovenfor, er at det er liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Det vil si at variasjoner mellom skoler i liten grad kan forklares av skolestørrelsen alene når det er kontrollert for andre bakgrunnsvariabler og pedagogiske variabelers betydning for elevenes læring. Vi kan heller ikke konkludere med systematiske forskjeller i Grimstad.

Det er en svak tendens til at elevene ved de minste skolene i grunnskolen rapporterer noe lavere trivsel enn elevene ved de største skolene. På små skoler kan det være mer sårbar for elever som ikke trives fordi det er færre alternative miljøer å finne seg til rette i. Elever ved små skoler kan dermed ha noe større risiko for å oppleve utenforskap og ensomhet. Utenforskap og ensomhet er to sentrale utfordringer knyttet til psykisk helse blant barn og unge.

Kunnskapsoppsummeringen fra SEPU (2022) løfter frem noen mønstre som både finnes i skandinavisk og internasjonal forskning. Flere av studiene peker på en svak tendens til en positiv sammenheng mellom skolens størrelse og elevenes læringsutbytte opp til et visst punkt, og at det deretter blir en svak negativ sammenheng når skolene blir større. Samtidig må det understrekes at sammenhengene bare synker marginalt om skolene er større eller mindre enn «vippepunktet.» Det finnes imidlertid en god del forskning som vektlegger andre forhold utenfor skolen som betydningsfulle, slik som klassebakgrunn, kjønn og etnisitet (se for eksempel Bjerrum Nielsen, 2014).

Det forhold som ser ut til å være av størst betydning for elevenes læring og trivsel og som skolen kan påvirke, er læreren og den pedagogiske kompetansen læreren har og anvender. Avgjørende vil det derfor være hvor dyktig den enkelte lærer er til å gi feedback, etablere gode relasjoner, være tydelig på både faglig og sosial læring og forventninger, samt gi hjelp og støtte til elevene. Likeledes vil god ledelse være sentralt, og det er også avgjørende at skolens ledelse legger til rette for kollektiv kunnskapsutvikling og at det er et godt samarbeid mellom lærere og mellom lærere og ledere. God organisasjonskultur i kommunen generelt og i skolene spesielt, vil være en svært viktig faktor for å utvikle kvaliteten på det pedagogiske arbeidet skolene, og således skape størst mulig læringsutbytte og trivsel på skolen. Tydelige kommunale mål og en klar og stabil felles retning for skolens arbeid over tid er dessuten nødvendig for å få dette til.

8 Fremtidig behov for internasjonal skole/avdeling

Enhver kommune ønsker å fremstå som attraktiv for sine innbyggere og for mennesker som flytter til regionen. Ved opprettelsen av Morrow batterifabrikk vil det med all sannsynlighet bli en viss befolkningsvekst i regionen. Arendal og de nærliggende kommunene vil naturlig nok «kjempe» om å fremstå som mest mulig attraktiv for potensielle tilflyttere. Det kan tenkes at Grimstad kommune vil kunne tiltrekke flere innbyggere, spesielt familier med annet morsmål enn norsk, dersom kommunen kan tilby en internasjonal skole/avdeling.

Hva er en internasjonal skole?

En internasjonal skole er på mange måter lik en ordinær skole. Den kan ha samme start og sluttider, følger skoleårets tidsavgrensning med 190 dager, elevene har rett på skoleskyss og har SFO- tilbud. Hovedforskjellen er det pedagogiske tilbudet ved skolen. Undervisningen er på engelsk og blir gitt basert på en internasjonal læreplan, The International Baccalaureate (IB). På en internasjonal skole er læreplanen sydd over samme lest uavhengig av hvor i verden eleven måtte flytte og bo. Undervisningen skjer som sagt på engelsk, men for norske elever undervises det i morsmål på samme måte som i den ordinære skolen. IB læreplaner er den mest anerkjente læreplanen for internasjonale skoler og brukes i over 180 land og 1400 skoler.

I Norge er det over 4000 elever som går på en internasjonal skole, mange har norsk som morsmål. Erfaringer fra andre kommuner er at foresatte velger en internasjonal skole for sine barn når en eller begge foresatte har annet morsmål enn norsk, når man ønsker den pedagogiske tilnærmingen man har på en internasjonal skole eller om foresatte skal på lengre utenlandsopphold og ønsker at det skal være kontinuitet mellom skolehverdagen mellom Norge og utlandet.

Morrow batterifabrikk

I desember 2020 kunngjorde Morrow Batteries AS at de ville bygge en batterifabrikk i Arendal. Arendal kommune skriver i Kommuneplanmelding 2021 – Status-utfordringer/muligheter-anbefalinger følgende: «Den planlagte nye batterifabrikken i Arendal forventes å ha 2000 – 2500 ansatte når den er fullt oppe og går om 7-8 år ifølge Morrow.»

En ringvirkning av etableringen av Morrow Batteries, er etablering av underleverandører og økt virksomhet blant eksisterende leverandører. Det er meget usikkert hvor stor den totale økningen av arbeidsplasser blir som følge av etableringen, men sannsynligheten for at det kommer ytterligere nye arbeidsplasser i regionen er til stede.

I artikkelen «Tror 30% vil komme fra utlandet» av 7. juli 2021 i Agderposten, sier adm. direktør for Morrow Batteries AS at man forventer en forholdsvis høy andel med utenlandske arbeidere ved fabrikk. Hvor mange av disse som vil ha barn i skolealder er vanskelig å si, men Arendal kommune arbeider ut ifra at 1/3 av de ansatte ved fabrikk og underleverandørbedrifter i regionen vil ha barn i skolepliktig alder.

Med dette som bakteppe, kan det tenkes at en internasjonal avdeling eller skole hadde gjort kommunen enda mer attraktiv å bosette seg i, både for dem som har annet morsmål enn norsk, men også for nordmenn som vurderer utenlandsopphold i perioder og ønsker at barnet skal følge IB- linje av denne grunn.

Grimstad kommune og konsekvenser for barnehager og skoler ved etablering av Morrow Batteries AS

Etablering av Morrow Batteries vil føre til økt befolkningsvekst og tilflytting, dette vil gi flere barn til skoler og barnehager i både Grimstad og Arendal kommune. Det er mange sider ved tilflytning som vi ikke kjenner til ennå, men uansett omfang, må kommunen rigge seg for å ta imot dem som kommer. Jo bedre forberedt kommunen er, jo bedre tjenester vil man kunne gi. Ved byggingen av

to nye skoler og kunnskapsgrunnlaget om skolestruktur, blir veksten som man forventer i regionen tatt høyde for. Det kan derfor tenkes at kommunen må vurdere om man ønsker å etablere en internasjonal skole eller avdeling.

Organisering

Skulle man konkludere med at man ønsker en internasjonal skole eller avdeling, finns der flere alternativer til hvordan kommunen kan organisere dette. For eksempel slik:

- Alternativ 1 – internasjonal avdeling på alle skolene.
- Alternativ 2 – internasjonal skole/avdeling på en barneskole (1.- 7. trinn) og en ungdomsskole (8. - 10.trinn)
- Alternativ 3 – internasjonal skole i tidligere Fjære ungdomsskoles lokaler.

Samarbeidspartnere

For å lykkes med en eventuell etablering er det viktig med bred forankring og lokalt eierskap. Samarbeidspartnere kan for eksempel være næringsliv, videregående skoler, Fagskolen og universitetene.

Grimstads strategiske plassering med kort avstand til Kristiansand og Arendal hvor næringsliv med internasjonalt arbeidsmiljø er voksende, forsterker behovet for en internasjonal skole/avdeling i Grimstad. Således gjelder også et stadig voksende internasjonalt miljø i Grimstad kommune, blant annet på Universitetet i Agder.

Søknadsprosess

Søknadsprosessen for godkjenning som IB- skole er krevende og tar tid. Det er derfor viktig at man får startet utredningen tidlig og eventuelt en etablert arbeidsgruppe.

Eierskap og økonomi

De fleste internasjonale skoler i Norge er private og er dermed underlagt friskoleloven. Skolene får ca. 85 % statstilskudd og finansierer den resterende summen med skolepenger. I disse tilfeller har kommunen ingen økonomisk, personalmessige eller faglige forpliktelser overfor skolen.

Det anbefales at en internasjonal skole eller en avdeling tilknyttet en allerede eksisterende skole, er fullt ut eid av kommunen. På den måten sikrer man kommunal forankring, forutsigbarhet og økonomisk bærekraft. Det er kostnader knyttet til akkreditering som IB- skole.

Avslutning og tidsperspektiv

Grimstad kommune er allerede en attraktiv kommune å bo i. Kommunen har gode offentlige tjenester, naturskjønne omgivelser og ligger sentralt i forhold til regions arbeidsmarked. For å øke sin attraktivitet vil etableringen av en internasjonal skole eller avdeling kunne bidra til å øke dette. Det vil medføre kostnader, men vil også kunne føre til økte skatteinntekter m.m. Det er derfor viktig at en eventuell etablering av en internasjonal skole skjer i forkant av etableringen av Morrow og ikke etter.

9 Vurderinger

I forbindelse med dimensjonering av ny Holviga barneskole, har kommunedirektøren fått i oppdrag å gjøre undersøkelser og vurderinger knyttet til den totale skolestrukturen i Grimstad. Herunder elevkapasitet, teknisk og pedagogisk standard på skolebyggene og en eventuell justering av skolegrenser som en konsekvens av strukturelle endringer. Dette for å utnytte kommunens totale ressurser på en best mulig måte og ikke minst til beste for alle elevene i Grimstad.

Det som er fremkommet i kapitlene over i dette analysegrunnlaget synliggjør følgende faktaopplysninger:

- Kommunen har i dag en total reservekapasitet i overkant av 300 elevplasser
- Med to nye barneskoler, der Holviga barneskole dimensjoneres til 600, og dagens skolestruktur opprettholdes, vil kommunen ha en reservekapasitet på nærmere 700 elevplasser
- Frivoll skole holder ikke god nok teknisk og pedagogisk byggmessig standard
- Kommunens investeringsprogram i perioden tilsier ikke at det kan bygges ytterligere nye skoler i overskuelig fremtid
- Både kapitalmessig og driftsmessig vil det være rimeligere å bygge og drifte en større skole enn to mindre
- Demografiutviklingen tilsier at den eldre befolkningen øker, mens prognosene i dag viser at antall barn og unge i skolealder ikke vil øke
- Jappa skole holder god teknisk og pedagogisk byggmessig standard, men har i dag en noe større elevmasse enn skolen er dimensjonert for
- Landvik skole holder god teknisk og pedagogisk byggmessig standard og har stor reservekapasitet
- Analysene viser at det er rom for å utnytte den samlede kapasiteten til skolene på en bedre måte
- Ved dimensjonering av nye Holviga barneskole må det derfor tas hensyn til faktorene i kulepunktene over
- Ved dimensjonering av nye Holviga barneskole til 600 elevplasser, vil dette måtte innebære en endring i dagens skolestruktur og dagens skolegrenser

Skolekretsen til Holviga barneskole ligger i et geografisk område som har høy grad av boligutbygging. Det taler for at det må være en viss reservekapasitet. Omfanget av reservekapasitet hadde vært enklere å definere med en forutsigbar boligstrategi. Kommunen må kunne tilby alle elever i Holviga skolekrets plass ved skolestart på den nye skolen. Holviga ungdomsskole har stor ledig kapasitet, og kan ta inn omtrent dobbelt så mange elever som i dag. Ungdomsskolen vil kunne få bedre ressursutnytting av sine arealer dersom det kommer flere elever til Holviga barneskole.

Jappa skole har for liten kapasitet i forhold til dagens elevtall. Frivoll skole er lite egnet til skole drift etter dagens pedagogiske byggmessige standard. Samtidig er Grimstad ungdomsskole tilnærmet full, mens Landvik skole har mye ledig kapasitet. En romslig dimensjonering av nye Holviga barneskole, vil kunne gi kommunen handlingsrom til å gjøre noe med disse utfordringene.

Ved på sikt å avvikle Frivoll skole og flytte elever fra Frivoll til Landvik og Holviga barneskoler, får noen av disse elevene en ny ungdomsskole. En slik forflytting vil derfor også avlaste Grimstad ungdomsskole, som er tilnærmet full.

En justering av skolestrukturen her vil kunne føre til effektivisering av skole driften. Likeledes vil en justering av skolestruktur kunne gi elevene i Grimstadskolen et mer likeverdig skoletilbud. Som

kapitlene foran har beskrevet, er det variasjoner av både og teknisk og pedagogisk byggmessig standard i kommunens skoler.

Som en konsekvens av endringer i skolestrukturen, må det gjøres nye endringer i skolekretsgrensene. Dette må gjøres i en egen prosess i etterkant av et eventuelt vedtak om endringer i skolestruktur. Endringer i skolekretsgrenser må forankres og vedtas av kommunestyret i egen forskrift.

De økonomiske forholdene tilsier at det ikke bør bygges større skolebygg enn det er behov for, og at skolestruktur og kapasitet må tilpasses behovet. En skolestruktur som er større enn behovet, medfører unødige kapitalkostnader og driftskostnader. Samtidig er det viktig at strukturen har en fornuftig reservekapasitet og slik sett er robust for kortsiktige endringer i behovet for nye elevplasser. Det å oppføre en skole er økonomisk sett rimeligere enn å oppføre to mindre skoler med samlet sett samme kapasitet. Dette taler for å dimensjonere ny Holviga barneskole til 600 elever.

I tillegg til at det er mer kostnadseffektivt å drifte færre bygg utfra et forvaltningsmessig perspektiv, så er det kjent at skolene i dager sliter med å holde sine budsjettammer. Dette kan på sikt påvirke muligheten for å drifte effektive skoler sett ut fra både et HMS, kvalitets- og pedagogisk perspektiv.

Det vises til tabellene på side 32 og 33 som synliggjør driftskostnader ved grunnskolene i 2021. Langemyr skole og ressurscenter er ikke med i oversikten.

Frivoll skole blir beskrevet som i pedagogisk byggmessig dårlig stand, og til dels også i teknisk dårlig stand. Det betyr at denne skolen på noe sikt ikke vil kunne anvendes dersom Grimstad kommune vil gi elevene et likeverdig skoletilbud. Samtidig tilsier situasjonen at det vil være lite trolig at kommunens økonomi kan belastes med å bygge ytterligere en ny skole. Dette må også sees i sammenheng med den reserve elevkapasitet som finnes og de samlede driftskostnadene. Det synes derfor bærekraftig fornuftig å ta hensyn til dette i vurderingen av dimensjoneringen av nye Holviga barneskole.

Slik det ser ut i dag, vil det med flytting av elever fra Frivoll til Holviga og Landvik, fortsatt være en reservekapasitet på ny Holviga barneskole, selv med 600 elevplasser. Det er imidlertid knyttet noe usikkerhet til elevtallprognoser. I tillegg vil det være usikkerhet med hensyn til hvordan etableringen av Morrow Batteries vil påvirke elevkapasiteten i Grimstad kommune.

Dersom Grimstad kommune ønsker å gå videre med en søknadsprosess om å etablere et internasjonalt undervisningstilbud og å legge dette til skolene på Holviga, vil det ut fra de prognosene vi kjenner til, være plass til dette dersom Holviga barneskole dimensjoneres til 600 elevplasser.

Hva som bestemmes knyttet til Frivoll skole i nær fremtid, altså skolestrukturen, vil ha stor innflytelse på hvordan Holviga barneskole bør dimensjoneres. Basert på fakta, vil en nedleggelse av Frivoll skole, kunne føre til en bedre utnyttelse av Landvik skole. Likeledes vil Grimstad ungdomsskole få en avlastning på sin kapasitet ved at færre elever da søker til denne ungdomsskolen. Hvordan elevene fra Frivoll eventuelt skal fordeles, vil som utgangspunkt baseres på hva som da blir den geografisk nærmeste skolen og som i tillegg har ledig kapasitet. Som nevnt, må det bli en egen sak om skolekretsgrenser dersom skolestrukturen endres.

10 Konklusjon og anbefalinger

Kommunens investeringsprogram, som ble vedtatt i desember 2021, er større og mer omfattende og kapitalkrevende enn på lang tid. Det legges opp til å gjennomføre nettoinvesteringer på over 1 milliard kroner i løpet av handlingsprogramperioden 2022-2025. Blant de største investeringene som ligger inne i programmet er de nye skolebygninger som skal erstatte dagens Fjære barneskole og dagens Holviga barneskole. Disse byggene vil legge beslag på store deler av kommunens investeringsmidler i den kommende handlingsperioden.

Det som også synes klart allerede nå, er at demografien blant kommunens innbyggere forventes å endre seg i den samme handlingsperioden og i perioden utover denne. Prognosene viser at andelen eldre innbyggere vil tilta, mens andelen unge i skolepliktig alder vil gå ned. Med en økende andel eldre innbyggere, er det rimelig å legge til grunn at en større andel av kommunens videre investeringsprogram vil gjelde investeringer utenfor oppvekstsektoren, og da sannsynligvis i første rekke innen helse- og omsorgssektoren. Det vil på kort og mellomlang sikt være et svært begrenset rom for ytterligere investeringer i skolebygg, når de vedtatte investeringene for Fjære barneskole og Holviga barneskole er gjennomført.

Både de demografiske og de økonomiske forholdene tilsier derfor at det ikke bør bygges større skolebygg enn det er behov for, og at skolestruktur og kapasitet best mulig må tilpasses behovet. Likeledes må unødige kostnader, både kapitalkostnader og driftskostnader, holdes nede.

Samtidig fremkommer det at det er eldre skolebygninger i dagens struktur, for eksempel Frivoll skole, som på noe sikt ikke vil kunne anvendes på grunn av for dårlige byggetekniske og pedagogisk byggmessige forhold. Det vil derfor være økonomisk fornuftig å ta hensyn til dette nå i vurderingen av dimensjoneringen av nye Holviga barneskole.

Det bør også tas hensyn til at kapasiteten ved både Landvik skole og Holviga ungdomsskole bør utnyttes bedre. En bedre ressursutnyttelse ved disse to skolene vil igjen avlaste Jappa skole og Grimstad ungdomsskole.

Anbefaling

I forbindelse med at saken behandles i kommunestyret 21.06.22, anbefales det at saken og analysegrunnlaget med vedlegg legges ut til høring gjennom sommeren. Hensikten med en høring vil være å gi kommunestyret tilstrekkelig tid til å kunne foreta egne vurderinger for å fatte et best mulig vedtak i en svært viktig sak. I tillegg vil en høring åpne for at også andre med interesse for saken får komme med sine innspill.

Kommunedirektørens vil derfor fremme følgende innstilling i saken:

1. Nye Holviga barneskole dimensjoneres til 600 elevplasser.
2. Frivoll skole avvikles når nye Holviga barneskole er ferdigstilt. Det startes i 2024 en prosess med å endre skolekretsgrensene mellom de skolene som vil bli berørt.
3. Det forberedes søknad om å etablere et internasjonalt skoletilbud ved Holviga barneskole og Holviga ungdomsskole.
4. Saken og analysegrunnlaget med vedlegg legges ut til høring. Innspill til høringen skal gi svar på følgende:
  - En effektiv og fremtidsrettet skolestruktur som tar hensyn til demografisk- og økonomisk bærekraftig utvikling
  - Riktig dimensjonering av nye Holviga barneskole
  - Høringsfrist settes til 1. august 2022